

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI
Fakulta přírodovědně-humanitní
a pedagogická

FACEBOOK JAKO NÁPLŇ VOLNÉHO ČASU TEENAGERŮ

Bakalářská práce

Studijní program: B7505 – Vychovatelství
Studijní obor: 7505R004 – Pedagogika volného času
Autor práce: **Renata Richterová**
Vedoucí práce: Mgr. Oto Dymokurský

Prohlášení

Byla jsem seznámena s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé bakalářské práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li bakalářskou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědoma povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím mé bakalářské práce a konzultantem.

Současně čestně prohlašuji, že tištěná verze práce se shoduje s elektronickou verzí, vloženou do IS STAG.

Datum:

Podpis:

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Renata Richterová**
Osobní číslo: **P10000913**
Studijní program: **B7505 Vychovatelství**
Studijní obor: **Pedagogika volného času**
Název tématu: **Facebook jako náplň volného času teenagerů.**
Zadávající katedra: **Katedra pedagogiky a psychologie**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Cílem bakalářské práce je zjistit, za jakým účelem si žáci 2. stupně vybrané základní školy zakládají osobní profil na Facebooku, k jakým aktivitám jej používají a zda se v rámci svých aktivit na Facebooku chovají bezpečně a eticky.

Práce s odbornou literaturou. Výzkumné šetření mezi žáky 2. stupně vybrané základní školy.

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná**

Seznam odborné literatury:

Baxendale, M., 2012. Facebook: návod k přežití. Praha: Fragment. ISBN 978-80-253-1081-6.

Chráška, M., 2007. Metody pedagogického výzkumu. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-1369-4.

Kirkpatrick, D., 2011. Pod vlivem Facebooku. Brno: Computer Press. ISBN 978-80-251-3573-0.

Macek, P., 2003. Adolescence. Praha: Portál. ISBN 80-7178-747-7.

Mezrich, B., 2010. Miliardáři z Facebooku. Brno: Computer Press. ISBN 978-80-251-2823-7.

Pávková, J., a kol., 2001. Pedagogika volného času. Praha: Portál. ISBN 80-7178-569-5.

Vedoucí bakalářské práce:

Mgr. Oto Dymokurský

Katedra pedagogiky a psychologie

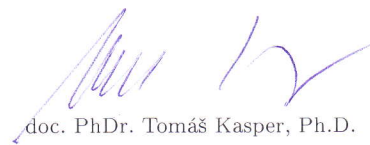
Datum zadání bakalářské práce: **30. listopadu 2012**

Termín odevzdání bakalářské práce: **15. prosince 2013**

doc. RNDr. Miroslav Brzezina, CSc.
děkan

L.S.

doc. PhDr. Tomáš Kasper, Ph.D.
vedoucí katedry

V Liberci dne 10. ledna 2013

Poděkování

Touto cestou bych chtěla poděkovat vedoucímu mé bakalářské práce, Mgr. Otovi Dymokurskému, za věnovaný čas, trpělivost, podporu, poskytnutí rad, cenných informací a pomoc při psaní této práce.

Anotace

Bakalářská práce se zaměřuje na sociální síť Facebook. Teoretická část práce je zaměřena na vývoj sociálních sítí a on-line komunikace. Podrobněji je pozornost věnována vývoji Facebooku, jeho funkcím a jeho možným bezpečnostním rizikům. Nakonec jsou zmíněny důležité body týkající se vývojového období pubescence ve vztahu k používání Facebooku. V praktické části je popsáno výzkumné šetření, které se zaměřuje na studenty 2. stupně ZŠ Václavkova v Mladé Boleslavi. Výzkumné šetření zjišťuje důvody a způsoby užívání Facebooku a míru bezpečného chování. Jak se ukazuje, pubescenti ve zkoumaném vzorku používají Facebook především k vzájemné komunikaci a výměně informací. Ochrana vlastního soukromí a soukromí druhých je pro dospívající pojem, který znají, ale jehož obsahem se ne vždy řídí.

Klíčová slova

sociální síť, Facebook, dospívající, pubescent, on-line komunikace, on-line rizika, bezpečné chování na internetu

Annotation

The bachelor thesis focuses on the social network Facebook. The theoretical part of the thesis is focused on the development of social networks and online communication. More attention is paid to the development of Facebook, its features and its possible risks for users. Finally the development in the period of pubescence in relation to the use of Facebook is mentioned. In the practical part there is the description of research which focuses on students of the second grade of elementary school Václavkova in Mladá Boleslav. Research determines the reasons and ways to use Facebook and the degree of safe behavior of its users. As it turns out, teenagers use Facebook primarily to mutual communication and exchange of information. The concept of protection of oneself privacy and the privacy of others is familiar to teens but is not practiced every time they use Facebook.

Keywords

social network, Facebook, teen, pubescent, online communication, online risks, safe behavior on the Internet

Obsah

Úvod	12
1 Sociální síť	13
1.1 Sociální síť ve světě	14
1.2 Sociální síť v České republice	15
2 Komunikace na sociálních sítích	18
3 Facebook	22
3.1 Milníky v historii Facebooku	23
3.2 Nabídka Facebooku uživatelům	24
3.2.1 Registrace a přihlášení	24
3.2.2 Profil	28
3.3 Bezpečnostní rizika na Facebooku	30
3.3.1 Osobní údaje	31
3.3.2 Kyberšikana	32
3.3.3 Kybergrooming	33
3.3.4 Sexting	34
4 Charakteristika období pubescence	35
4.1 Používání Facebooku v období pubescence	36
5 Výzkumné šetření	38
5.1 Cíl výzkumného šetření	38
5.2 Metoda výzkumného šetření	38
5.3 Vzorek výzkumného šetření	38
5.4 Sběr dat	39
5.5 Popis a interpretace výsledků dotazníkového šetření	40
6 Diskuse	59
Závěr	64
Seznam použitých zdrojů	65
Seznam příloh	69

Seznam grafů

Graf 1 Užívání sociálních médií dospívajícími ve věku od 13 do 17 let (Common Sense Media 2012).....	19
Graf 2 Máš svůj osobní profil na Facebooku?.....	41
Graf 3 Jak dlouho už máš svůj osobní profil na Facebooku?	42
Graf 4 Co tě vedlo k tomu založit si svůj osobní profil na Facebooku?	42
Graf 5 Jak často navštěvuješ svůj osobní profil na Facebooku?	43
Graf 6 Jak často aktualizuješ svůj status na Zdi?	44
Graf 7 Čemu se nejčastěji věnuješ na Facebooku?.....	45
Graf 8 Jaký způsob komunikace, který Facebook nabízí, upřednostňuješ pro kontakt se svými přáteli?	46
Graf 9 Lajkuješ příspěvky svých přátel?	47
Graf 10 Komentuješ příspěvky svých přátel?	48
Graf 11 Očekáváš, že tví přátelé budou lajkovat tvoje příspěvky?	48
Graf 12 Očekáváš, že tvoji přátelé budou komentovat tvoje příspěvky?	49
Graf 13 Jaké informace na svém osobním profilu na Facebooku zpřístupňuješ veřejným uživatelům?.....	50
Graf 14 Kolik máš v současné době přátel na Facebooku?	51
Graf 15 Přidal/a sis někdy do přátel někoho, koho jsi ze svého okolí osobně neznal/a?	52
Graf 16 Šel/šla jsi někdy na osobní schůzku s někým, s kým ses seznámil/a na Facebooku?	53
Graf 17 Setkal/a ses na Facebooku s chováním, které se ti nelíbilo?	54
Graf 18 O jaké chování šlo?	55
Graf 19 Kdyby se tě kamarád/ka zeptal/a, jak se chovat bezpečně na Facebooku, co bys mu/jí poradil/a?.....	58

Seznam obrázků

Obrázek 1 Znaký a grafická podoba emotikonů.....	21
Obrázek 2 Původní podoba aplikace FaceMash.....	22
Obrázek 3 Světová mapa sociálních sítí – svět stále „modrá“	24
Obrázek 4 Úvodní stránka Facebooku.....	25
Obrázek 5 Horní lišta.....	25
Obrázek 6 Ikona pro sdílení poznámek	27
Obrázek 7 Upozornění.....	27
Obrázek 8 Ikona tlačítka "To se mi líbí"	28
Obrázek 9 Příklad originální úvodní a profilové fotografie	29
Obrázek 10 Star Wars Kid.....	32
Obrázek 11 Kyberšikana v číslech	33

Seznam tabulek

Tabulka 1 Demografický popis žáků na 2. stupni Základní školy Václavkova	39
Tabulka 2 Demografický popis výzkumného vzorku.....	39
Tabulka 3 Co je Facebook	40
Tabulka 4 Máš svůj osobní profil na Facebooku?	41
Tabulka 5 Jak dlouho máš svůj osobní profil na Facebooku?	41
Tabulka 6 Co tě vedlo k tomu založit si svůj osobní profil na Facebooku?	42
Tabulka 7 Jak často navštěvuješ svůj osobní profil na Facebooku?	43
Tabulka 8 Jak často aktualizuješ svůj status na Zdi?.....	44
Tabulka 9 Čemu se nejčastěji věnuješ na Facebooku?	45
Tabulka 10 Lajkuješ příspěvky svých přátel?	46
Tabulka 11 Komentuješ příspěvky svých přátel?	47
Tabulka 12 Očekáváš, že tví přátelé budou lajkovat tvoje příspěvky?	48
Tabulka 13 Očekáváš, že tvoji přátelé budou komentovat tvoje příspěvky?	49
Tabulka 14 Jaké informace na svém osobním profilu na Facebooku zpřístupňuješ veřejným uživatelům?.....	50
Tabulka 15 Přidal/a sis někdy do přátel někoho, koho jsi ze svého okolí osobně neznal/a?	52
Tabulka 16 Šel/šla jsi někdy na osobní schůzku s někým, s kým ses seznámil/a na Facebooku?.....	53
Tabulka 17 Setkal/a ses na Facebooku s chováním, které se ti nelíbilo?	53
Tabulka 18 O jaké chování šlo?	54
Tabulka 19 Kdyby se tě kamarád/ka zeptal/a, jak se chovat bezpečně na Facebooku, co bys mu/jí poradil/a?.....	57

Seznam použitých zkratek

angl.	anglicky
atd.	a tak dále
atp.	a tak podobně
č.	číslo
např.	například
s.	strana
tzv.	tak zvaný
vid.	Viděno
ZŠ	základní škola

Úvod

Za téma mé bakalářské práce jsem si zvolila sociální sítě, konkrétně Facebook. Jedním z hlavních důvodů mé volby je osobní setkání s mocí internetu a sociálních sítí v životě dětí a dospívajících. Jsem učitelkou na základní škole a nespočetněkrát jsem se v kyberprostoru setkala s chováním, které ubližovalo druhým lidem. Je nutné si uvědomit, že internet je svět s odlišně nastavenými pravidly oproti běžnému světu, což s sebou nese řadu rizik, se kterými jsme dříve konfrontováni nebyli.

V 21. století máme mnoho možností jak komunikovat se svým okolím. Pár let nazpět jsme ke komunikaci využívali telefonní budky a dopisní papír. Pak přišla éra mobilních telefonů, s nimi počítače a svět začal dobývat internet. Právě internet dal šanci rozvoji nových metod a způsobů kontaktu s okolím, které se v současnosti prosazují nejvíce. I přes široký výběr různých komunikačních prostředků je ve světě dětí a dospívajících číslem jedna Facebook. Kamarádka se mě kdysi zeptala, zda mám Facebook. Když jsem jí řekla, že nemám, odpověděla mi, že bez Facebooku jako bych neexistovala. Tato konverzace mi utkvěla v paměti dodnes a donutila mě se nad problematikou sociálních sítí blíže zamyslet.

Bakalářská práce je rozdělena na dvě části – teoretickou a praktickou. V teoretické části se zabývám charakteristikou sociálních sítí a podrobněji se zaměřuji na Facebook. Abychom dokázali pochopit chování mladých lidí na sociálních sítích, věnuji se také popisu období pubescence.

V části praktické se zabývám rolí trávení volného času teenagerů na Facebooku. Zjišťuji, co pro mladé lidi Facebook znamená, jaké služby využívají, kolik volného času tráví na sociálních sítích, ale také jak se chovají a zda dodržují základní pravidla bezpečného užívání svých virtuálních profilů.

1 Sociální síť

Pojem sociální síť vysvětluje internetový slovník cizích slov jako systém sociálních vztahů, společenskou síť, komunitní síť či skupinu lidí, kteří se navzájem ovlivňují. (Social network 2005-2014)

Sociální síť může být i internetová stránka, kde lidé pod svými virtuálními profily svobodně komunikují, sdílejí různé obsahy a diskutují o sobě a o svém životě. To vše za pomoci psaného textu, obrázků, videí a odkazů. Klíčem k úspěchu internetových sociálních sítí je vzájemná interakce dvou a více uživatelů – komentování sdílených informací, diskuse.

Existuje mnoho různých internetových sociálních sítí, kdy k nejznámějším patří v současné době Facebook. Pojdme se ale nejprve podívat na samý začátek. Za prvo počátek sociálních sítí je považována doba primátů, kteří si vzájemně čistili srst a trávili čas v tlupě. Lidé se odjakživa sdružovali do společenství (rodina, pracovní kolektiv, přátelé). Život společně s dalšími lidmi je umožněn především díky komunikaci, ať už si informace sdělujeme verbálně či pomocí novin, médií nebo i řečí těla.

Co se týká počátků novodobých sociálních sítí, musíme se posunout do roku 1971, kdy Ray Tomlinson odeslal první vzkaz na vzdálený počítač. Tento způsob komunikace pak využívali vojáci pod názvem ARPA NET, dnes ho nazýváme email. (eStranky.cz 2014)

Zásadní krok a posun v oblasti komunikace pomocí počítačů nastal v roce 1988. Vznikl program IRC (Internet Relay Chat). IRC umožňoval komunikaci v reálném čase po internetu. To předtím nebylo možné. (eStranky.cz 2014)

Dalším významným datem byl rok 1991, kdy britský vědec Tim Berns-Lee přivedl na svět první webovou stránku Info.cern.ch. Tímto dnem začal projekt www (World Wide Web). (Peter 2004) Za předchůdce sociálních sítí, jakou je např. Facebook, jsou považovány blogy¹. Student Justin Hall v roce 1994 založil webovou stránku, kde uživatel sděloval informace různého charakteru. Většinou ale reagoval na aktuální dění. (Machala 2007)

¹ Blog – původně web log, v doslovném překladu znamená „webový zápisník“. Uživatel, který píše svůj blog, se nazývá blogař.

1.1 Sociální síť ve světě

V roce 1995 Randy Conrad vytvořil síť s názvem **Classmates.com**, která umožňovala spojit se se spolužáky ze školy a dokonce i s kolegy z práce. Už v té době měla síť Classmates.com podobné vlastnosti jako sociální sítě, které známe dnes. Uživatel si vytvořil profil, seznam přátel a mohl prohlížet fotografie. (Z historie sociálních sítí 2012)

Jistý posun v inovaci sociálních sítí přinesl portál **Six Degrees**, založený roku 1997 Andrewem Weinreichem. Uživatelé si mohli založit svůj osobní profil a přátelit se s ostatními uživateli. Ve své době měla síť víc než milion registrovaných profilů a svými zakladateli byla považována za nástroj k propojení uživatelů internetu. V roce 2001 byla webová stránka zablokována z důvodu rozesílání spamů. (Digital Trends Staff 2014)

Následující rok po konci sítě Six Degrees spatřila světlo světa další, tehdy pokroková sociální síť – **Friendster.com**. Služba měla za úkol seznamovat přátele přátel, a jelikož to byla první taková možnost, počet aktivních uživatelů stoupal a během prvních pár měsíců se dostal k 3 milionům. Aktuálně Friendster již nefunguje jako seznamka, protože byl v roce 2009 odkoupen asijskou společností a změnil se na herní sociální síť. (Dočekal 2012)

Sociální sítě s postupem času získávaly stále větší oblibu. V roce 2003 byli spuštěni dva další giganti sociálních sítí, kteří fungují s úspěchem dodnes. Jsou jimi LinkedIn a MySpace. (Digital Trends Staff 2014)

LinkedIn.com přinesl nádech něčeho nového – nenabízel totiž klasické služby jako ostatní sociální sítě, ale plnil funkci sítě profesní. Stal se velmi oblíbený zejména u firem a lidí hledajících práci. Měl za úkol spojovat profesionály z různých oborů. Každý registrovaný uživatel si může založit účet, kde vyvěsí svůj životopis. Další služby jsou již placeny. Personalisti tak mají možnost si své potenciální zaměstnance vybírat sami. (Handl 2009) „*Vítejte na LinkedIn, největší síti profesionálů na světě s více než 300 milionů členů z 200 zemí z celého světa.*“ Tato věta vítá návštěvníky sociální sítě LinkedIn. V současnosti je LinkedIn přístupný uživatelům v jednadvaceti jazycích. (LinkedIn 2014)

MySpace je jeden z největších sociálních serverů na světě. Jeho sloganem je „*A place for friends*“ (Místo pro přátele). Byl spuštěn stejně jako LinkedIn v roce 2003 a to jen po 10 dnech vývoje. Výjimečnost této sociální sítě spočívá ve velmi zajímavém grafickém zpracování, kde si uživatel může svůj profil dle své fantazie upravit, což žádná síť před tím neumožňovala. Uživatel na svůj profil může umístit cokoli od textového vzkazu, po hudbu, odkazy, videa nebo fotografie. (Myspace 2014) Stejně jako LinkedIn i

MySpace velmi silně ovlivnil určitou sféru našeho života – hudební kulturu. Jako první sociální síť byl MySpace používán popovými hvězdami, které měly možnost vkládat na své profily nové singly a propagovaly tak svou značku. (Černý 2012)

Rok 2006 přinesl další sociální síť – **Twitter**. Je založen na bázi mikroblogů a online komunikaci. Od tradičního mikroblogu se liší tím, že jeho obsah je menší a kratší. Mikroblogy umožňují uživatelům vyměnit si informace, jako jsou krátké věty, obrázky nebo video odkazy. Cílem Twitteru bylo stát se jakýmsi deníčkem, zápisníkem či diářem uživatele. Registrovaným uživatelům umožňuje posílat a číst „tweety“, což jsou textové zprávy omezené na 140 znaků. Neregistrovaní uživatelé mohou pouze číst. (Twitter 2014)

Sociální sítě jsou výjimečné svou rozmanitostí. I když následující web nemůžeme jednoznačně označit za sociální síť, určité sociální znaky obsahuje a zasahuje do našeho dnešního „facebookového života“.

YouTube je jedním z celosvětově největších internetových serverů pro sdílení videosouborů. Byl založen v roce 2005 a Google tak spustil 25. službu v pořadí. Registrovaný uživatel má možnost videa sdílet, komentovat, lajkovat a tvořit si kanály oblíbené hudby. Neregistrovaný uživatel může videa pouze zhlédnout. Dnes a denně se setkáváme s linky odkazující na videa Youtube. (BST 2013)

1.2 Sociální sítě v České republice

Jednou z nejstarších českých sociálních sítí a také jejich průkopníkem je **Xchat.cz**, který začal na poli internetové komunikace fungovat v roce 1998. Xchat slouží k seznamování lidí a nabízí různé služby. Uživatel se zaregistruje pomocí emailové adresy, kde po něm registrační formulář vyžaduje „nick“ – přezdívku, pod kterou poté vystupuje. Uživatel má svůj vlastní profil s fotkou, osobními údaji a přáteli. Hlavní službou je chat². Chatování uživatelů probíhá v mnoha tematických sekcích a každá sekce je rozdělena do různých místností. V místnosti uživatel posílá zprávu všem lidem, nebo jen vybrané osobě – vše záleží na vlastním nastavení. (Economia 1999-2014)

Dalším ryze českým komunitním serverem je **Lide.cz**. Jedná se o projekt serveru Seznam.cz a byl spuštěn v roce 2002. Za jeho založením stojí stejní lidé, kteří založili Xchat.cz. Uživatel si vytvoří svůj profil – zadá základní údaje, profilové foto, přezdívku,

² Chat – v překladu znamená pokec, klábosení. Krátká elektronická komunikace probíhající v reálném čase pomocí psaného textu – tzv. online komunikace.

věk, pohlaví, zájmy, atd. – to vše v sekci „O mně“. Na uživateli pak záleží, které informace budou veřejné a kdo si je může prohlížet. Web nabízí možnost nastavení grafické podoby, která je k dispozici v 9 různých provedeních, což je určitou konkurenční výhodou oproti jiným sociálním sítím. Další sekce profilu jsou „Moji přátelé“, „Fotogalerie“, „Videa“ a dále také „Nástěnka“, kam může uživatel nebo kdokoli jiný vkládat příspěvky v podobě textů, fotografií, nebo videí. (Seznam.cz 1996-2014a)

Velmi úzce se serverem Lide.cz souvisí také web **Spoluzaci.cz**. Jedná se o další projekt portálu Seznam.cz založený na myšlence spojit spolužáky. Služba je uzavřeným prostorem určeným ke komunikaci a sdílení obsahu mezi uživateli, kteří spolu studovali nebo studují od základních až po vysoké školy po celé České republice. Web byl inspirován službou Classmates.com. (Seznam.cz 1996-2014b)

Pro využívání služeb Spoluzaci.cz postačí emailová adresa, pod kterou se přihlásíte na serveru Seznam.cz. Školy jsou rozděleny podle měst, kde se nacházejí. Uživatel poté jen najde svou třídu, do které chce vstoupit, a to na základě zodpovězení kontrolní otázky (jméno třídního komika, nejoblíbenější učitel atd.), nebo zašle žádost o vstup do třídy správci třídy. Pokud třída neexistuje, může ji založit. Uživatel dále může být registrován ve více třídách najednou. (Seznam.cz 1996-2014b)

Každá třída má svou stránku, která obsahuje výpis spolužáků, a nástěnku – zde si spolužáci nechávají vzkazy, které mohou ostatní komentovat. V profilu uživatel vyplňuje základní informace, jako je jméno, příjmení, pohlaví, uživatelské jméno, a po rozkliknutí profilu se zobrazuje jeho poslední přihlášení. Další sekce jako fotogalerie nebo dokumenty umožňují vkládání fotek, videí nebo dokumentů týkajících se například studia. (Seznam.cz 1996-2014b)

Odlišnou sociální sítí je portál **Libimseti.cz**, kde hlavní funkci tvoří seznamka. První verze byla spuštěna v roce 2002, v roce 2006 byl server kompletně graficky přepracován a uživatelům nabídl i nové služby. Mimo seznamku web nabízí služby jako je diskuze, hodnocení fotografií, chat anebo videochat. V době svého vrcholu měl portál až 270 tisíc unikátních uživatelů denně, dnes server na svých webových stránkách uvádí 200 tisíc unikátních uživatelů denně. (Libimseti.cz 2002-2014) V současnosti je Libimseti.cz webovým portálem, který nejvíce zasáhl vzestup Facebooku, a zatlačil ho tak na nejnižší pozici v užívání českých sociálních sítí. Proto byl v roce 2010 prodán neznámé skupině investorů. (Brejlová 2012)

České sociální sítě zažívaly své okamžiky na výsluní zejména ve svých počátcích, ty pak srazil úspěch Facebooku, který je dnes nejpoužívanější sociální sítí nejen v České republice, ale i ve světě. Naše domácí sociální sítě se snažily držet krok, který byl nastaven zahraničními vývojáři. Nicméně udržet se jim ho nepodařilo. Hlavní služby se omezily na chat, postupem času další portál nabízel založení profilu s možností nahrávání fotek a informací o sobě, a v neposlední řadě velmi populární byly portály fungující jako seznamka. České sociální sítě nebyly založeny na profilech s „pravými jmény uživatelů“, nýbrž nicky. Právě osobní profily uživatelů, fungující pod reálným jménem, daly jiný rozměr užívání sociálních sítí. S tímto zásadním krokem jsme nedokázali udržet tempo.

2 Komunikace na sociálních sítích

Komunikací rozumíme přenos, sdělení a výměnu informací. Pro pojem komunikace neexistuje jasná definice, proto si ji můžeme vyložit mnoha způsoby. Když si položíme otázku, co nás dělá lidmi, většina odpovědí bude souviset právě s komunikací.

Komunikovat znamená přijímat signály, interpretovat je a vysílat je. Komunikace je definována jako „*proudění informací z jednoho bodu k druhému bodu*“. *Communicatio* znamenalo původně „*vespolné účastnění*“, a slovo *communicare* „*činit něco společným, nebo společně něco sdílet*“. (Vybíral 2005, s. 15)

Ovšem komunikace díky internetu nabrala jiný směr, a její specifika se liší od té komunikace, kterou běžně používáme v práci, doma nebo mezi přáteli.

Komunikaci dělíme na synchronní a asynchronní (What is the difference between synchronous and asynchronous? 2014):

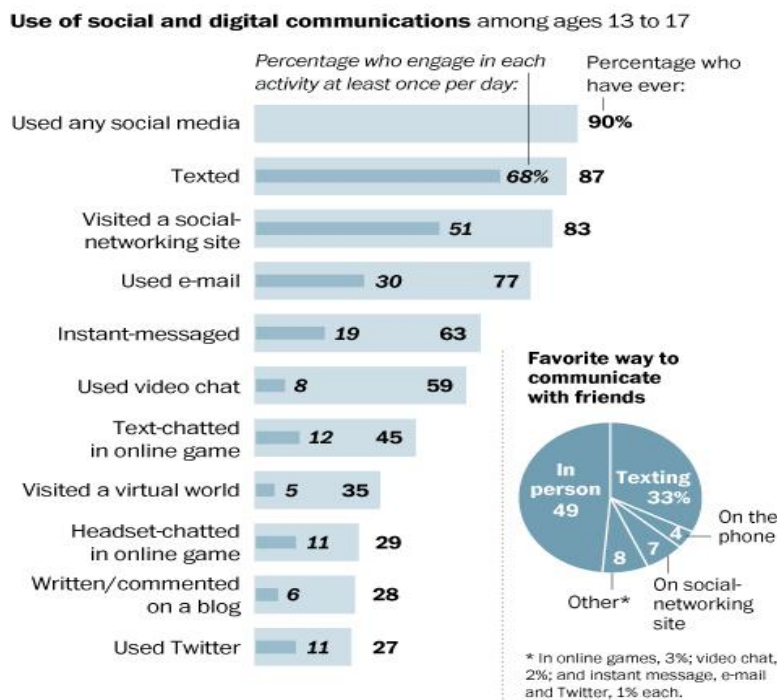
- *Synchronní komunikace* probíhá ve stejný čas, kdy komunikuje jak odesílatel, tak příjemce. Informace si mezi sebou vyměňují tak, že cirkulují mezi oběma. Za synchronní komunikaci považujeme například rozhovor tváří v tvář, telefonování nebo dotykovou komunikaci beze slov (stisk rukou).
- *Asynchronní komunikace* je výměna informací, kdy mezi vysláním informace a odpovědí nastane časová prodleva a pozice – neodehrává se v reálném čase. K asynchronní komunikaci řadíme email, diskusní fóra, webové stránky.

Zbyněk Vybíral (2005, s. 25) uvádí definici lidské společnosti, která vystihuje její propletenost: „*Lidská společnost je v podstatě síť vztahů mezi lidmi. Když si ji představíme jako rybářskou síť, pak uzly představují lidi a provázky či lana vztahy mezi nimi. Ale co to vlastně je, toto lanová v lidském světě? Jedna odpověď je, že je to komunikace.*“

Podíváme-li se na komunikaci z pohledu uživatele internetu, zjistíme, že internet posunul komunikaci na odlišnou úroveň, zejména v případě mladší generace. Vzpomeňte si například, kdy jste naposledy odeslali rukou psaný dopis. Dnes místo dopisu odesíláme SMS (Short Message Service – služba krátkých textových zpráv), e-maily, využíváme chatovací služby (ICQ – I Seek You – Vyhledám tě), sociální sítě, kde jsme ve spojení se svými přáteli 24 hodin denně.

V případě teenagerů je obliba sociálních sítí velmi vysoká. Následující graf ukazuje, že užívání sociálních médií teenagery je trendy. Na druhou stranu 49 % dotázaných stále preferuje osobní komunikaci tváří tvář před ostatními typy komunikací.

Graf 1 Užívání sociálních médií dospívajícími ve věku od 13 do 17 let (Common Sense Media 2012)

V online komunikaci mluvíme zejména o předávání informací pomocí psaného textu – *the typed communication*. Mezi základní znaky online komunikace na sociálních sítích patří (Šmahel 2003):

- **Anonymita** – mohou skrýt svou pravou identitu nebo fungovat pod falešnou identitou (profilem). Ačkoli v případě Facebooku nemůžeme o anonymitě hovořit, i tak je lehce zneužitelná (založením falešného profilu).
- **Disinhibice** – anonymní komunikace může vést až ke ztrátě sebekontroly jedince, který jedná bez zábran s vědomím, že není vidět. Během komunikace tváří v tvář by se takto nikdy nechoval, dokázal by se ovládnout. U některých uživatelů se může jednat až o redukci úzkosti – v reálném světě by se nedokázali tak uvolnit a přirozeně komunikovat, jako v prostředí internetu.
- **Neviditelnost** – druhý nevidí, jak vypadám, jak se tváním. Chybí základní fyzické znaky komunikace tváří v tvář.

- **Rychlost** – možnost okamžité reakce na podněty, jednoduše si předat a poslat informace. Jedná se o mnohem rychlejší způsob zachycení myšlenek než na papír.
- **Místo nehraje roli** – nezáleží na tom, kde se právě nacházíte, a kde se nachází osoba, se kterou komunikujete. Můžeme komunikovat s lidmi z celého světa, i když nás dělí oceán a tisíce kilometrů pevniny.
- **Asynchronicita komunikace** – reakci si mohu promyslet, protože ji mohu odložit, nemusím odpovídat hned. Popřípadě můžu kontakt s druhou stranou úplně ukončit.
- **Absence sankce** – s vědomím, že vás někdo za nevhodné chování může potrestat, si dopředu rozmyslíte, zda budete jednat slušně, či zvolíte cestu agresivity, urážek nebo ponižování. Online komunikující nepřebírá za své chování zodpovědnost.
- **Neutralizace statusu** – je nepodstatné a nedůležité, jaké postavení má v reálném světě on-line komunikující.
- **Archivace** – komunikace probíhající prostřednictvím chatu nebo diskusí jsou archivované, tudíž zpětně znovu dohledatelné.

Anonymita, disinhibice, neviditelnost a absence sankce. Tyto znaky online komunikace jsou v prostředí Facebooku pro dospívající uživatele potenciálně nebezpečné, zejména z důvodu každodenního používání jako prostředku k dorozumívání. Právě všednost komunikace prostřednictvím Facebooku činí děti snadným terčem pro případné virtuální útočníky.

Naskýtá se otázka, zda online komunikace nezačíná pomalu a jistě vytlačovat komunikaci tváří v tvář ze života teenagerů. Mimika, gesta, postavení těla, tón v lidském hlase. To, co určuje náladu a kontext rozhovoru v online komunikaci, naprosto chybí. Dospívající se ocitli v situaci, kdy globálnost a propojenost vztahů přerostla do virtuálního světa, a je mnohem jednodušší a rychlejší budovat přátelství pomocí Facebooku. Paradoxem však zůstává, že ač se průměrný počet přátel na Facebooku pohybuje kolem 243, teenageři tráví tolik času online, že nemají čas jít ven se skutečnými kamarády. (Hartley-Parkinson 2011)

Fakt, že děti dnes netráví čas na čerstvém vzduchu, ale doma u svých počítačových obrazovek, je alarmující. Děti, které většinu svého času prosedí u počítače (ať na sociálních sítích nebo hraním her), mají v reálném životě problém komunikovat a vyjadřovat se.

V online komunikaci často nevíme, jak je komunikující naladěný, zda má dobrou nebo špatnou náladu. Jak může dát najevo pomocí textu svou rozčilenost nebo radost? Při komunikaci na internetu používáme pro vyjádření svých pocitů emotikony. Emotikon je grafický symbol složený z interpunkčních a speciálních znaků, které vyjadřují pisatelovu náladu. Je to ikona pro emoce.

Obrázek 1 Znaký a grafická podoba emotikonů

Znak	Význam
:D	hlasitý smích
:)	úsmev
:(	smutek
:p	vyplazený jazyk
B)	brýle
:'(	pláč
<3	láska
:*	polibek

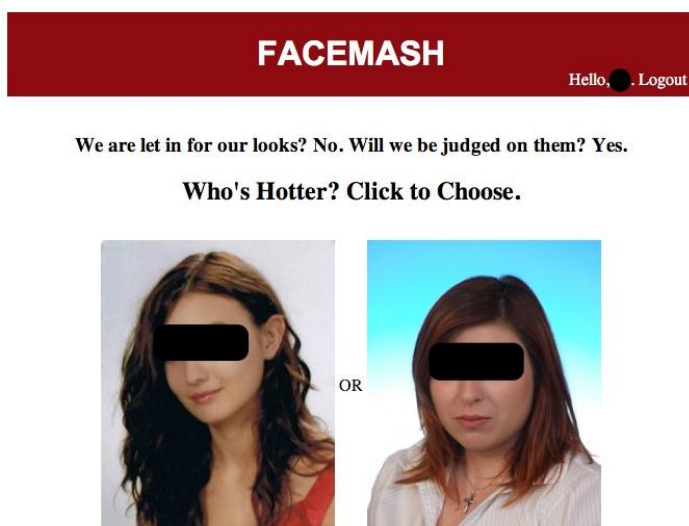
Dostupné z: <http://www.independent.co.uk/life-style/gadgets-and-tech/features/emoticons-a---thing-9134730.html>

3 Facebook

Slovo Facebook je skloňováno ve všech pádech po celém světě. Takzvaná „kniha obličejů“ zapříčinila revoluci v oblasti sociálních sítí. Za vším stojí zakladatel Mark Zuckerberg, často také přezdívaný jako globální revolucionář.

První sociální síť, kterou stvořil, se jmenovala CourseMatch a studenti v ní mohli sledovat složení tříd pro semináře a změny v rozvrzích. Po CourseMatch následovala aplikace s názvem FaceMash. Zuckerberg se naboural do Harvardského systému a použil fotografie studentů. Podstatou aplikace FaceMash bylo hodnocení fotografií. Na obrazovce byly k dispozici dvě fotografie a následně uživatelé mohli ohodnotit, zda jsou HOT (žhavé) nebo NOT (nezajímavé). (History of Facebook 2014)

Obrázek 2 Původní podoba aplikace FaceMash

Dostupné z: <http://fan-iac.blogspot.cz/2013/02/facebookdo-you-know-it-better.html>

Aplikace Facemash neměla dlouhého trvání. Harvard okamžitě zablokoval přístup, a to i na popud studentů, kteří si stěžovali, že jsou jejich fotografie používány bez jejich vědomí. Zuckerbergovi hrozilo vyloučení z univerzity, a tak se všem veřejně omluvil a na univerzitě pokračoval dál ve studiu. Přes krátkou působnost si aplikace získala mnoho příznivců a její návštěvnost byla ohromná. (History of Facebook 2014)

Po neúspěchu s FaceMash bylo Zuckerbergovou vizí představit světu novou sociální síť, kde bude možné psát své pocity, sdílet fotografie a navzájem na sebe reagovat. Z kolejního pokoje začal se svým spolubydlícím Dustinem Moskovitzem pracovat na

sociální síti, která byla zaregistrována pod doménou www.thefacebook.com. Inspirací pro název sociální sítě byly letáky rozdávané na Harvardu novým studentům, které slouží k lepšímu seznámení. (History of Facebook 2014)

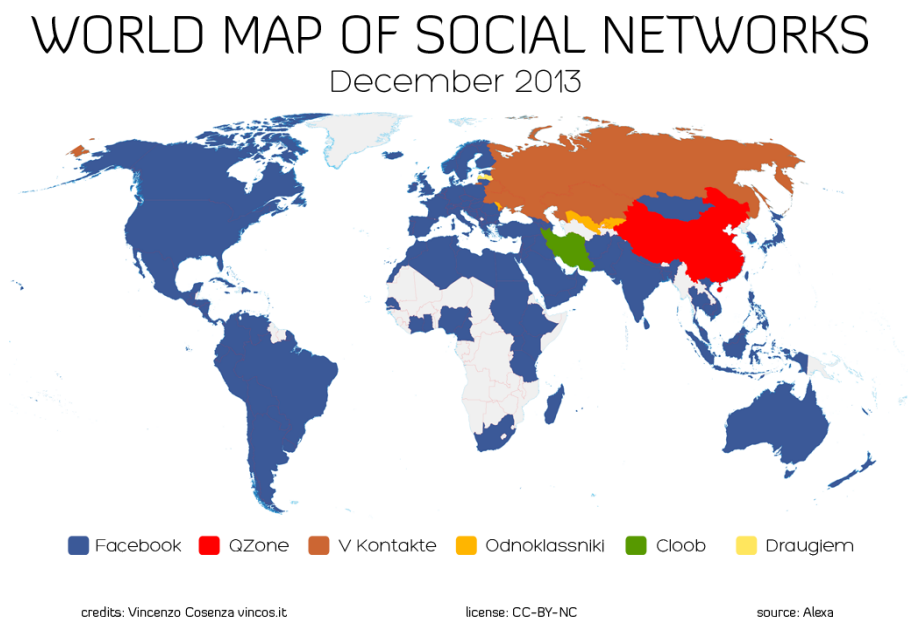
4. února 2004 byl poprvé Facebook spuštěn. Zpočátku fungoval pouze mezi studenty Harvardské univerzity, později se rozšířil na další americké univerzity jako Yale, Stanford a další. Facebook začal vzkvétat a postupně přestal být určen jen pro vysoké školy. Po dvou letech od založení byl zpřístupněn široké veřejnosti, kdy jedinou podmínkou bylo dovršení 13 let věku a platná e-mailová adresa.

3.1 Milníky v historii Facebooku

Následující milníky ukazují, jak Facebook rostl. V roce 2004 Facebook představil novou službu „Zed“, kterou se naprosto odlišoval od ostatních sociálních sítí. O dva roky později Facebook zavedl službu „News Feed“ (vybrané příspěvky), která sbírá na zed' příspěvky kamarádů. Ačkoliv tato služba vedla k problémům ohledně soukromí, dnes je jedna z nejoblíbenějších. V roce 2008 dovršila návštěvnost Facebooku 100 miliónů uživatelů a byla spuštěna služba chatu. Rok na to Facebook představil funkci „To se mi líbí“, která umožňuje lidem podporovat příspěvky svých přátel, což způsobuje revoluci a strmý vzestup uživatelů. Další novou službou je „Location feature“, která umožňuje uživatelům sdílet, kde se právě nacházejí. V roce 2011 Facebook spustil a kompletně přeměnil doposud známou tvář osobního profilu na „Time Line“ (časová osa), což je nová verze profilové stránky uživatele. Ukazuje facebookový život uživatele v chronologickém seřazení, s možností označit nejdůležitější události v životě. Následující rok překonal počet aktivních uživatelů miliardu. V roce 2014 je Facebook dostupný v 55 světových jazycích a svět stále „modrá“. (IBNLive.com 2014)

Je patrné, že Mark Zuckerberg způsobil revoluci v komunikaci lidí po síti. V roce 2011 byl zařazen mezi nejvlivnější muže světa a obsadil první příčku jako nejmladší miliardář světa. (IBNLive.com 2014)

Obrázek 3 Světová mapa sociálních sítí – svět stále „modrá“

Dostupné z: <http://vincos.it/world-map-of-social-networks/>

3.2 Nabídka Facebooku uživatelům

Sociální síť Facebook je provozována na adrese www.facebook.com. Vývoj technologií a komunikace doslova pohltit mladší generaci, která „knihu tváří“ používá dnes a denně. Chatují, svěřují se se zážitky, poslouchají hudbu, jednoduše drží krok s moderní dobou. Proč je Facebook tak výjimečný pro dospívající, bude rozvedeno v této kapitole. Pokud nebude uvedeno jinak, je čerpáno z publikace Kulháňkové a Čamka (2010).

Samotná obsluha Facebooku je velmi jednoduchá. Po zadání webové adresy do vyhledávače se uživateli zobrazí hlavní stránka, kde dominuje modrá barva. Je to z důvodu Zuckerbergova červeno-zelené barvosleposti – nejlépe totiž vidí modrou.

Před přihlášením nás vítají tato slova: „Facebook vám pomáhá navázat kontakt s lidmi ve vašem životě a sdílet s nimi své příspěvky.“

3.2.1 Registrace a přihlášení

Ještě před registrací Facebook zdůrazňuje uživateli, že byl, je a bude zdarma. Po několika letech fungování tomu tak stále je. Abychom se stali plnohodnotným uživatelem, je nutná registrace.

Obrázek 4 Úvodní stránka Facebooku

Dostupné z: www.facebook.com

Jednou z výhod je snadná registrace. Bez složitých a dotěrných dotazů umožňuje uživateli založit si profil. Stačí vyplnit jméno, příjmení, funkční e-mail, heslo, datum narození a pohlaví. V následujících 3 krocích Facebook sám konfiguruje účet: najít přátele, informace o profilu a nastavení profilové fotografie. Následuje potvrzovací email, který dokončí registraci. Poté vás Facebook uvítá na Hlavní stránce. Po základní registraci uživatel může svůj profil obohacovat o další informace.

Když je uživatel registrován, všimne si horní lišty, která nabízí aktivní ikony pro vyhledávání přátel a základní nabídku pro práci s vašimi informacemi (žádosti o přátelství, zprávy, upozornění, odhlášení, soukromí).

Obrázek 5 Horní lišta

Dostupné z: www.facebook.com

V následujících řádcích bude věnován prostor nejoblíbenějším funkcím Facebooku. Následně po charakteristice funkcí bude objasněno, proč právě tyto funkce tolik přitahují teenagery. Mezi nejoblíbenější funkce Facebooku patří:

- **Zed'** – stránka, na které uživatel vidí všechny sdílené informace (videa, odkazy, fotografie, statusy) svých přátel na jednom místě. Jsou zobrazovány od nejnovějších příspěvků po ty starší. Jedná se o nejpoblíbenější funkci, uživatel vidí

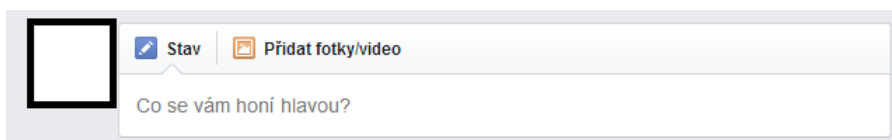
vše, co nového se děje na Facebooku. Teenager může jednoduše pozorovat aktivitu svých přátel a orientovat se v nových příspěvcích. Pokud příspěvky od určitých přátel uživatele obtěžují, má možnost tyto příspěvky zablokovat (resp. zablokuje jejich zobrazování při aktualizaci Zdi). Dále je tu možnost nastavit si zobrazování příspěvků pouze určité skupiny přátel (záleží na individuálním nastavení).

- **Chat** – funkce pro odesílání textových zpráv mezi uživateli. V možnostech nastavení Facebook umožňuje chat vypnout nebo nastavit viditelnost jen pro některé vaše přátele. Chat je jednoznačně nejoblíbenější činností teenagerů na Facebooku. Chat nemusí probíhat pouze mezi dvěma uživateli, ale také ve skupině. Stačí jednoduše do konverzace pozvat další přátele.
- **Zprávy** – odesílání textových zpráv funguje na bázi emailu. Uživatel může přiložit foto, video nebo webový odkaz. Komunikace může probíhat mezi dvěma a více uživateli. V případě, že má uživatel zapnutý chat, z offline komunikace se stává online. V rámci funkce zpráv Facebook udává uživateli čas přečtení zprávy (např. zobrazeno 9:23).
- **Události** – záložka slouží k pozvání uživatelů na nějakou událost (může se jednat o koncert, třídní sraz, kulturní událost atd.). Událost můžete vytvořit – pokud je pro veřejnost, událost zůstává otevřená, pokud jen pro pozvané přátele, událost je uzavřená. Tato funkce jednoznačně ulehčuje život nejen teenagerům, ale i dospělým. Dospívající tuto funkci používají za účelem uspořádání události (např. třídní sraz, fotbalový zápas nebo oslava narozenin). Aplikace také umožňuje událost komentovat. Je zde prostor pro dotazy, konverzaci i přidání fotografií nebo videa.
- **Skupiny** – slouží ke sdružování lidí se stejnými zájmy nebo názory. Skupinu můžete vytvořit nebo se do ní přidat (pokud se nejedná o uzavřenou skupinu). Slouží spíše k diskuzím a výměně informací mezi uživateli. Diskuze a výměna informací je mezi teenagery klíčová. V porovnání se službou Spolužáci.cz Facebook rozšiřuje možnosti užívání. Umožňuje založit skupinu za různým účelem (záliby, škola, kroužek) s možností sdílení textu, fotografií, webových odkazů a videí.
- **Aplikace a hry** – pomocí aplikací a her může uživatel poslouchat hudbu, sdílet informace (foto, video, odkazy), hrát hry. Aplikace a hry jsou zpestřením pro

každého uživatele. Hry může uživatel hrát jako jednotlivec, ale i ve skupině. Pokud se uživateli hra líbí, může ji doporučit nebo pozvat své přátele ke společné hře.

- **Poznámky, stav** – funkce umožňuje publikovat to, co vás právě napadne. Mezi uživateli známý spíše jako stav nebo status. Uživatel může sdílet nejen text, ale spolu s ním i fotografie, video, odkazy nebo hudbu. Příspěvek se pak zobrazí na „zdi“ a na profilu uživatele. Co se vám honí hlavou? Tato věta přímo vybízí k tomu sdílet své myšlenky s přáteli. Právě potřeba teenagerů sdělovat světu své pocity a myšlenky činí tuto funkci tak populární. Dospívající se hledá, zkouší nové způsoby komunikace, začíná poslouchat jiný styl hudby, věnuje se zprávám o aktuálním dění atd. Změn přichází nespočetně, a chce se o ně podělit se svým okolím. Možnost reakce přátel (ať už pozitivní či negativní) zvyšuje touhu sdílet tyto myšlenky s ostatními.

Obrázek 6 Ikona pro sdílení poznámek

Dostupné z: www.facebook.com

- **Upozornění** – aplikace posílá upozornění, kdykoli se děje něco nového a týká se to uživatele. Aplikace, která slučuje dění na Facebooku pod jednu střechu. Nabízí okamžité reagování na dění (např. označení na fotce – Facebook na tento „pohyb“ upozorní označeného uživatele, který může komentovat a sledovat aktivitu svých přátel v rámci fotky).

Obrázek 7 Upozornění

Dostupné z: www.facebook.com

- **To se mi líbí** (angl. Like) – funkce, která odlišila Facebook od jiných sociálních sítí. Jako uživatel můžete „lajkovat“ vše, co se vám líbí, dáváte tím tak najevo

podporu a souhlas se sdílenou informací. Tlačítko „To se mi líbí“ je naprostá inovace v oblasti sociálních sítí. Přátelství nás provází již od dětství, a pro teenagery v období dospívání znamená oblíbenost a podpora od přátel velmi mnoho. Ve skutečnosti ale počet „To se mi líbí“ pod jejich fotografií či odkazem neodráží skutečnou popularitu v reálném životě. Vytváří pocit uspokojení a líbivosti.

Obrázek 8 Ikona tlačítka "To se mi líbí"

Dostupné z: www.facebook.com

- **Přátelé** – jsou to uživatelé, kteří mohou vidět vaše příspěvky. Přátele lze získat několika způsoby: pošlete žádost o přátelství (žádaný vám žádost potvrdí, a jste přátelé), potvrdíte žádost o přátelství. Přátele můžete vyhledávat pomocí aplikace: Lidé, které možná znáte – podle počtu společných přátel vám je Facebook sám nabídne. Přátelé jsou základním prvkem Facebooku. S nimi totiž sdílíme novinky ze svého života. Může se zdát, že počet přátel (stejně jako počet „To se mi líbí“) určuje oblíbenost a popularitu mezi vrstevníky, není tomu ale tak. Zpráva Ofcomu uvádí, že teenageři ve věku mezi 12-15 lety se nikdy fyzicky nepotkali v průměru s 25 % ze svých facebookových přátel (každý 4. přítel). Avšak pubescenti si stojí za výrokem, že čím víc přátel mají, tím více jsou populární.

3.2.2 Profil

Profil tvoří jakousi vizitku uživatele. Je to sbírka fotografií, příspěvků a aplikací, které vyprávějí příběh. Vytváří jakýsi virtuální deníček uživatele. Dominantu profilu tvoří úvodní a profilová fotografie. Úvodní fotografie je jedním z nejvýraznějších prvků, charakterizuje uživatele a ledacos o něm vypovídá. Čím originálnější je fotka, tím více zaujme přátele. Profilová i úvodní fotografie jsou veřejné (vidí je i ti, kteří nejsou zahrnuti v přátelích).

Obrázek 9 Příklad originální úvodní a profilové fotografie

Dostupné z: <http://pcworld.cz/internet/pet-tipu-pro-vylepseni-profilu-timeline-na-facebooku-2-dil-43939>

Pod úvodní fotkou na profilu Timeline se nachází lišta se záložkami: INFORMACE, FOTKY, PŘÁTELÉ a DALŠÍ. Timeline je sumace virtuálního života uživatele. Chronologicky řadí naše fotografie, příspěvky, a statusy, které je možné číst jako knihu.

Složka **INFORMACE** je rozdělena do sekcí:

- Práce a vzdělání (kde momentálně pracujete, jakého vzdělání jste dosáhl/a)
- Vztah (můžete označit svého životního partnera)
- Rodina (můžete označit členy vaší rodiny)
- Místa, kde žil(a)
- Základní informace (datum narození, rok narození, rodinný stav, výročí, náboženské vyznání)
- Kontaktní údaje (mobilní telefon, e-mail)

FOTKY – aplikace slouží k nahrávání fotografií a videí. Fotografie jsou rozděleny do několika sekcí:

- **Fotky s vámi** – jedná se o fotografie, na kterých jste označeni,

- **Vaše fotky** – fotografie, které jste sdíleli na profilu Timeline,
- **Alba** – v albech jsou fotografie roztrženy do sekcí: Video, Mobilní příspěvky, Fotografie na profilu Timeline, Úvodní fotografie, Profilové obrázky a v neposlední řadě zde Facebook nabízí vytvoření nového vlastního alba.

PŘÁTELÉ – aplikace umožňuje vytvořit skupiny přátel. Tato funkce je vhodná v případě, kdy uživatel využívá Facebook i k profesnímu životu. Když sdílí poznámku, může si zvolit, kdo z přátel příspěvek uvidí, nebo neuvidí. V případě teenagerů je skupinkování přátel výhodou, pokud mají mezi facebookovými přáteli rodinu. Jednoduše mohou vytvořit skupinu „rodina“, a sami si potom určovat, které příspěvky kdo uvidí.

DALŠÍ – ve složce najdeme aplikace a hry, místa, sporty, hudbu, filmy, TV pořady, knihy, to se mi líbí, události, skupiny nebo poznámky. Facebook také umožňuje další nastavení: Obecné, Zabezpečení, Soukromí, Blokování, Upozornění, Aplikace, Reklamy.

3.3 Bezpečnostní rizika na Facebooku

Bezpečnostní rizika se netýkají jen Facebooku, ale všech sociálních sítí. Vzhledem k faktu, že Facebook je každodenní součástí řady z nás, často si ani neuvědomujeme rizika, která tato služba přináší. Největším nebezpečím není Facebook, ale sám lidský faktor. Pohlcení do virtuálního světa dáváme všanc informace někdy velmi osobního rázu, aniž bychom si uvědomili, že mohou být lehce zneužity. Nejohroženější skupinou jsou teenageři a dospívající, kteří si neuvědomují závažnost tohoto problému. Rodiče podceňují svou roli a v rámci benevolentní výchovy nechtějí dětem vstupovat do soukromí, a nemají tak přehled o jejich aktivitách na internetu. Facebook totiž sám o sobě není hrozbou, ale jeho uživatelé ano.

Od malička se snažíme žít podle pravidel a zásad, které nám vštěpovali rodiče. S trochou nadsázky je internet prostředím bez pravidel a hranic. Je proto těžké se v něm orientovat a řídit se alespoň podle nepsaných pravidel bezpečnosti.

3.3.1 Osobní údaje

Sociální sítě nejsou soukromé, ale veřejné. I když si profil na Facebooku můžeme nastavit, pro některé uživatele není problémem si osobní údaje zjistit. Vystavujeme se tak jejich lehkému zneužití. K omezení rizika zneužití osobních údajů slouží nastavení soukromí, kde sami určujeme, které informace sdílíme a umožňujeme vidět přátelům a široké veřejnosti.

Mnohdy teenageři uvádějí tolik informací, že si neuvědomují, že jejich spojením vzniká vodítko pro toho, kdo je může ohrozit. V takovém případě stačí vyvěsit na profil informaci, že na 14 dní odjíždíte na dovolenou, a zloděj ví, kam a v jakém časovém úseku má zavítat.

Podobným případem je článek zveřejněný na serveru Týden.cz: „*Švéd upoutaný na lůžko se stal obětí vraždy jen několik dní poté, co na svém účtu na Facebooku napsal, že je nemocný a kvůli ztrátě citu v noze také nepohyblivý.*“ (ČTK 2011)

Je nutné si uvědomit, že jakákoli informace zveřejněná v prostředí internetu, i přesto, že ji smažeme, je dohledatelná. Dítě se tím, že si do přátel přidá osobu, kterou osobně nezná, nevědomky vystavuje riziku zneužití osobních údajů. Pocit, že teenager sedí v pohodlí domova a nemůže se mu nic špatného stát, je silnější než dodržování pravidel bezpečného chování na internetu.

Velmi často je dětmi opomíjeno nastavení soukromí a zabezpečení profilu. Viditelnost příspěvků pro přátele ještě nezaručuje, že daný příspěvek neuvidí někdo cizí (aktivita přátel se zobrazuje v pravé části obrazovky).

Jak roste všednost užívání Facebooku, roste také sdílení osobních údajů, které přináší potenciální nebezpečí. Avšak ne vždy musí být osobní informace zjištěny nelegální cestou. Rychlé odklikávání oken, vyplňování dotazníků na internetu, soutěže – jejich potvrzením nebo vyplněním poskytujeme souhlas se zpracováním osobních údajů. V případě dětí hovoříme zejména o odsouhlasení žádostí aplikací nebo her. I takto mohou být zneužity osobní údaje, které v extrémních případech vedou ke krádeži identity.

Na Facebooku sdílíme své fotografie, informace o tom, kde se nacházíme, s kým se přátelíme, co čteme, jaké filmy sledujeme. Děti nepřemýšlejí nad rizikem, které přináší zveřejnění takovýchto informací. Tyto informace a fotografie mohou být použity za účelem krádeže identity. Může tak dojít k založení falešného profilu, pomocí kterého bude uživatel zesměšněn a ponížen.

3.3.2 Kyberšikana

Kyberšikana je fenoménem zejména 21. století. Alena Černá (2013, s. 9) kyberšikanu charakterizuje jako „*záměrné agresivní chování, které je prováděno buď jednotlivcem, nebo skupinou prostřednictvím elektronických médií vůči člověku, jež se v danou chvíli nemůže vůči útokům bránit.*“

Kyberšikanu můžeme rozdělit na přímou a v zastoupení. Přímé útoky jsou posílání obtěžujících, výhružných nebo krutých zpráv, kradení hesel a následné zneužívání účtu, zveřejňování choulostivých nebo lživých informací v podobě fotografií či videí, internetové hlasování (kdo je fajn a kdo není), zasílání pornografických nebo jiných obtěžujících odkazů. Kyberšikana v zastoupení je šikanou na objednávku.

První případem kyberšikany je tzv. Star Wars Kid. V roce 2002 obletěla svět zpráva o čtrnáctiletém Kanadánovi, který jakožto milovník Hvězdných válek natočil domácí video, na němž šermuje světelným mečem. Tyto záběry se dostaly do rukou spolužáků, kteří je vzápětí vyvěsili na internet. Doslova přes noc se stal chlapec „slavným“ a lidé po celém světě si z něj utahovali. Následně se zhroutil a byl převezen na psychiatrii. (News.com.au 2013)

Obrázek 10 Star Wars Kid

Dostupné z: <http://withfriendship.com/user/sathvi/star-wars-kid.php>

Další známou obětí kyberšikany byl Tyler Clementi. Jeho spolubydlící Ravi natočil Tylera pomocí webkamery, jak líbá jiného muže. Video se později dostalo na internet. Osmnáctiletý Tyler se o všem dozvěděl a poté spáchal sebevraždu skokem z mostu George Washingtona. Spolubydlící, který zveřejnil video, stanul před soudem. Ten ho odsoudil k 30 dnům vězení, 3 letům probačního dohledu a pokutě 10 000 dolarů. Tento příběh

následně přiměl vládu USA ke změně zákona a zprísnění trestů pro agresory. (Kopecký 2013a)

Společnost Seznam.cz a Centrum prevence rizikové virtuální komunikace společně v roce 2013 zrealizovaly průzkum mezi více než 21 000 dětmi ve věku 11-17 let. Tento rozsáhlý výzkum ukazuje, že téměř 51 % dětí do 18 let má zkušenost s nějakou formou kyberšikany. Kyberšikana nemusí být vždy páchána úmyslně. Z počátku se může jednat o vtip, který se zvrtné v masovou akci. Dav se nechá velmi jednoduše strhnout. Mezi nejčastější druhy kyberšikany, se kterými se dotazovaní setkali, patří verbální útoky (33 %), obtěžování za pomoci prozvánění (24 %) a vyhrožování či zastrašování (17 %). (Kopecký 2013b)

Obrázek 11 Kyberšikana v číslech

Dostupné z: <http://www.e-bezpeci.cz/index.php/veda-a-vyzkum/700-s-kybersikanou-ma-zkusenost-vice-jak-51-procent-deti>

3.3.3 Kybergrooming

Kybergrooming je další nebezpečný jev v prostředí internetu. Pachatel v dítěti vyvolá falešný pocit důvěry a připraví ho na schůzku v reálném světě, jejímž cílem je oběť pohlavně zneužít. (E-Bezpečí 2009)

Pachatelem je nejčastěji dospělý jedinec a s obětí komunikuje několik měsíců pouze přes internet, kde apeluje na výjimečnost přátelství mezi ním a dítětem, tudíž musí zůstat v tajnosti. Postupně buduje důvěru a vytváří silný vztah, kdy k sobě dítě citově připoutá. Kybergroomer může dítě nalákat na výjimečné přátelství, zasílání věcných nebo

peněžních darů, lichotkami, vzájemným svěřováním. Dítě za milým člověkem nespatřuje potenciální nebezpečí, ale jen správného kamaráda nebo novou lásku, se kterou si rádo popovídá. (E-Bezpečí 2009)

Pokud dítě se schůzkou nesouhlasí, využije kybergroomer nátlak formou vyhrožování zveřejněním choulostivých fotografií, které se mu podařilo z oběti již dříve vylákat. Cílem kybergroomera je dosáhnout sexuálního uspokojení pomocí webkamery nebo na osobní schůzce, která může v extrémním případě skončit vraždou dítěte. (E-Bezpečí 2009)

3.3.4 Sexting

Mezi další nebezpečné jevy spojené s online prostředím patří sexting (složenina dvou anglických slov „sex“ a „texting“). Jedná se o rozesílání sexuálně laděných fotografií, videí či zpráv. Toto chování souvisí především s navazováním či „zpestřováním si“ partnerských vztahů a zvláště v poslední době se stává velmi populárním. (Kopecký 2011)

Zdánlivě nevinné posílání intimních fotografií nebo videí může způsobit nedorozumění a následky na psychice odesílatele. Právě domýšlení důsledků hraje důležitou roli v prevenci sextingu. Poslané fotografie nebo videa nelze vrátit zpět, a mohou se dostat do nepovolaných rukou. (Kopecký 2011)

V roce 2011 proběhl na území České republiky rozsáhlý výzkum projektu E-bezpečí, který se zaměřil na jevy spojené s užíváním internetu. Dotazováno bylo více než 11 000 respondentů, z toho 8,25 % dětí umístilo vlastní sexuální materiály na internet. (Kopecký 2013b)

4 Charakteristika období pubescence

Období pubescence vymezujeme 11. až 15. rokem života dítěte. Říčan (2006) toto období nazývá nejdramatičtějším a nejzajímavějším obdobím života – i když délka období je velmi individuální. Dítě se pomalu přeměňuje na dospělého, proto období pubescence přináší tolik změn, nejen fyzických, ale i psychických. Současně dítě dospívá také pohlavně – začíná objevovat svou sexualitu. Děti si začínají budovat vlastní identitu, hledat správné postoje, názory a mění se také chování. To bývá v období pubescence charakterizováno výbušností, často bez jakéhokoli důvodu.

Pubes znamená latinsky chmýří nebo vousy. Pubescence pak doslova znamená získávání dospělého typu ochlupení – tělesné dospívání. Velkou roli zde hraje podle Říčana (2006) tzv. růstový spurt. Jedná se o dočasné prudké zrychlení růstu u dívek i chlapců – v tomto období vzniká jasný rozdíl mezi pohlavími.

U dívek je typické rozšíření boků, růst ňader, ochlupení, akné a první menstruace. Chlapcům se rozšiřují ramena, hrubne hlas (mutace) a objevují se první poluce. Rychlý růst končetin způsobuje v některých případech ztrátu koordinace pohybů a větší náchylnost k únavě, někdy až apatii. (Říčan 2006)

Fyzické změny jsou náročné pro dítě z hlediska ztotožnění se se svým tělem, což nebývá jednoduché. Zejména pro dívky je toto období složité, vezmeme-li v potaz, že na ně koukají na každém rohu dokonalá ženská těla modelek, bezchybná tvář s čistou pletí atp. Teenageři tráví před zrcadlem mnohem více času než v dětství. Už se nejedná o nápodobu matky, herečky nebo starší sestry – všímají si, jaký mají tvar nosu, obličej, plnost rtů, kvalitu vlasů atd. Právě ztotožňování se se svým vlastním tělem a tváří, hledání sebe sama je jedním z hnacích motorů intenzivního využívání Facebooku teenagery.

Vzdor je ve věku 11-15 let typický – někdy se puberta nazývá obdobím vulkanismu. (Říčan 2006, s. 177) Jediněc se snaží vzdorovat autoritě, často zaujímá až příliš očividně opačné názory a diskutuje. Toto chování je zapříčiněno změnou myšlení. Pubescent již nemyslí bez rozmyslu, ale uvažuje o svých úsudcích. Podle psychologů je pubescence jedním z nejdůležitějších období pro rozvoj inteligence a myšlení. Dítě se více ptá a věci nevnímá již povrchně, ale hlouběji – snaží se zjistit podstatu věci. Velmi také záleží na faktorech dědičnosti a vlivu prostředí, ve kterém dítě žije.

Čáp a Mareš (2001) uvádějí, že se dítě snaží zařadit do kolektivu (parta, sportovní kroužek, školní třída) a naopak odpoutat se od rodičů či jiných autorit, jako jsou učitelé.

Přejímá slang, který je pro vrstevníky typický, a projevuje se také v komunikaci na Facebooku. Středem světa dospívajících je především skupina lidí, se kterou tráví nejvíce času.

Jedinci v tomto věku zažívají svou první platonickou lásku, která přišla z čistého nebe. Jen tak, bez důvodu je pro ně protějšek ztělesněním dokonalosti, krásy a chytrosti. Podle Říčana (2006) má první láska kořeny v pohlavním pudu, kdy dospívající objevují své tělo pomocí sexuality. Možnost, že svou lásku teenager zaujme prostřednictvím svých fotek sdílených přes sociální sítě, je velmi lákavá.

4.1 Používání Facebooku v období pubescence

Na Facebooku má dítě pocit možnosti **svobodného vyjadřování**. Sociální sítě dospívající berou jako prostředí bez zábran a užívají si větší otevřenost, které by se v reálném životě vyhnuli obloukem. Šmahel (2003, s. 23) ve vztahu k chování teenagerů na sociální síti zrealizoval dotazníkové šetření, v němž se vyptával, co je k internetu tak táhne. Typickou odpovědí bylo: „*Vyhovuje mi...taková otevřenost. Tam v podstatě můžu, co chci, a nikdo mi za to nemůže nic udělat. (Lola, 16 let)*“ S tímto výrokem souvisí i vědomí absence sankcí, jakéhokoli postižení za nevhodné nebo nemorální chování.

Ve virtuálním prostředí je lehké **lhát a přetvařovat se**. Přestože Facebook je průkopníkem profilů s pravým jménem (což je také administrátorem kontrolováno), jedinec má možnost vymyslet si věk, což bývá velkým problémem zvláště u děvčat. Vytváří si takzvanou „virtuální identitu“. Uživatel zveřejňuje příspěvky, které chce, aby přátelé viděli, tedy aby byl i on sám nějak druhými viděn. To znamená, že si utváří určitý obraz virtuálního života, který chce mít, a chce, aby ho ostatní tak vnímali. Je logické, že nikdo nebude prostřednictvím svého profilu sdílet ošklivé fotky. Dítě, které v reálném prostředí není tak úspěšné a oblíbené, jak by si přálo, uniká do virtuálního světa Facebooku, kde má možnost si vytvořit „jiný, lepší“ život.

Pro některé jedince může být těžké komunikovat tváří v tvář, proto se raději uchylují ke komunikaci přes internet. Jedná se o **komfortní způsob dorozumívání se**. Pisatel má čas rozmyslet si odpověď, popřípadě ukončit konverzaci. Zvláště v období puberty se dítě učí reagovat, v prostředí online komunikace dostává větší prostor k vyjadřování, a v neposlední řadě se více dokáže odvázat.

Dívky více než chlapci v dospívání objevují své tělo, svou tvář, a **zjišťují reakci okolí**, zejména chlapců. Protože v pozici učitelky mě často moji žáci žádají o přátelství, mám možnost vidět, jaké fotografie dívky sdílejí. Každá druhá dívka sdílí fotografie ve spodním prádle, se zmalovanou tváří a „vyšpulenou“ pusou (teenageři tomu říkají „duck face“) – rázem je z 13leté dívky 18letá. Věk je ve virtuálním prostředí velmi diskutabilní téma, jelikož se teenageři velmi často vydávají za starší, než doopravdy jsou. I přes to, že je Facebook zpřístupněn uživatelům až od 13 let s platnou emailovou adresou, není ničím neobvyklým klamání ohledně věku. Dnes už i děti v páté a šesté třídě základní školy aktivně využívají facebookový profil. Bohužel ale nedokáží domyslet důsledky, které může toto jednání přinést. V souvislosti s fotografiemi mladších uživatelů je velmi populární sdílet tak zvanou „selfie“ foto. Jedná se o fotografii, kde se teenager vyfotí sám mobilním telefonem, kterou pak sdílí se svými přáteli. Ovšem to, co je „cool“ nebo „out“, se velmi rychle mění.

Pro „zabití“ volného času se náctiletí na Facebooku scházejí, komunikují, sdílejí, řeší nové události, posílají webové odkazy. Typický je opět výrok šestnáctileté dívky: „...já to беру jako srandu, pro zabití dlouhé chvíle nebo tak... (Lola, 16 let)“ (Šmahel 2003, s. 28) V neposlední řadě Facebook slouží teenagerům jako koníček, jako činnost, kterou si zkrátí dlouhou chvíli. V době chytrých telefonů, které má dnes téměř každé dítě, mohou být připojení díky aplikaci Facebook a Facebook Messenger 24 hodin denně.

Facebook je nejpoužívanější sociální síť v České republice, tudíž další přidanou hodnotou jsou **všichni přátelé na jednom místě**. Pokud bude chtít dítě oslovit všechny své přátele, nemusí se složitě přihlašovat na různé komunitní weby. Otázkou je, zda se dají všichni facebookoví přátelé považovat za opravdové přátele.

Člověk během svého života žije v mnoha skupinách. Za zmínku v případě dětí stojí škola, kroužky nebo rodina. Dítě se v každé sociální skupině chová jinak, používá jiné způsoby vyjadřování. Jinou skupinou je i facebookový prostor, kde je pro chování dítěte typické odlišné vyjadřování, než komunikace tváří v tvář.

Každodenní součástí života pro dospívající dítě je bezesporu škola. V případě, že všichni spolužáci mají svůj profil, a o přestávkách si vyprávějí zážitky a nové drby z Facebooku, je pro teenagera téměř nepředstavitelné nezúčastnit se konverzace, a už vůbec nepřipadá v úvahu profil nemít. Absence facebookového profilu může vést až k **sociálnímu vyloučení ze skupiny**. (Eckertová, Dočekal 2013)

5 Výzkumné šetření

5.1 Cíl výzkumného šetření

Cílem výzkumného šetření je zjistit, za jakým účelem si žáci 2. stupně základní školy Václavkova v Mladé Boleslavi zakládají osobní profil na Facebooku, k jakým aktivitám jej používají a zda se v rámci svých aktivit na Facebooku chovají bezpečně a eticky. Hlavní cíl jsem si rozdělila na tři dílčí cíle:

- Zjistit, za jakým účelem si žáci 2. stupně základní školy Václavkova v Mladé Boleslavi zakládají osobní profil.
- Zjistit, jakým aktivitám se na Facebooku žáci 2. stupně základní školy Václavkova v Mladé Boleslavi věnují.
- Zjistit, zda se žáci 2. stupně základní školy Václavkova v Mladé Boleslavi chovají v rámci svých aktivit na Facebooku bezpečně a eticky.

5.2 Metoda výzkumného šetření

Za metodu výzkumného šetření jsem zvolila kvantitativní metodu anonymního dotazníkového šetření. Rozhodovala jsem se, zda zvolit tištěnou či elektronickou formu dotazníku, nicméně v případě elektronických dotazníků jsem se obávala nízké návratnosti vyplněných dotazníků z důvodu nízkého věku respondentů, proto jsem zvolila tištěnou formu. Jelikož dotazník poskytuje dotazovaným anonymitu, která jim umožňuje se otevřít, předpokládám, že respondenti nebudou mít důvod uvádět ve zvýšené míře nepravdivé údaje.

Dotazník obsahuje 19 otázek, z toho 7 otázek otevřených, ve kterých žáci měli možnost svou odpověď rozepsat, a 12 otázek uzavřených, s možností výběru z odpovědí, které byly respondentům předloženy.

5.3 Vzorek výzkumného šetření

Výzkumné šetření bylo realizováno na základní škole Václavkova v Mladé Boleslavi, kde pracuji jako učitelka. Základní škola se nachází na okraji města a je obklopena panelovými domy. Žáci jsou do školy zařazováni dle spádovosti nebo na žádost rodičů. Druhý stupeň

základní školy Václavkova navštěvuje 299 žáků, přičemž každý ročník je rozdělen na 3 třídy.

Tabulka 1 Demografický popis žáků na 2. stupni Základní školy Václavkova

ROČNÍK	POČET ŽÁKŮ	VĚK	POHLAVÍ	
			DÍVKY	CHLAPCI
6. ročník	85	11 – 13	49	36
7. ročník	77	12 – 14	42	35
8. ročník	72	13 – 15	43	29
9. ročník	68	14 – 15	32	36

Do výzkumného šetření byly zahrnuty všechny třídy 2. stupně základní školy (6.A, 6.B, 6.C, 7.A, 7.B, 7.C, 8.A, 8.B, 8.C, 9.A, 9.B, 9.C). Dotazník byl rozdělen celkem 245 žákům. Z toho bylo vráceno 220 vyplněných dotazníků, ze kterých byly 4 vyřazeny pro věcné chyby a neúplnost. Do vyhodnocení bylo nakonec zařazeno 216 dotazníků.

Tabulka 2 Demografický popis výzkumného vzorku

ROČNÍK	POČET ŽÁKŮ	VĚK	POHLAVÍ	
			DÍVKY	CHLAPCI
6. ročník	57	11 – 13	31	26
7. ročník	68	12 – 14	37	31
8. ročník	46	13 – 15	27	19
9. ročník	45	14 – 15	23	22

5.4 Sběr dat

Dotazníkové šetření bylo realizováno ve dvou částech. První v průběhu ledna 2014 během šesti vyučovacích hodin hudební výchovy. Druhá část dotazníkového šetření byla provedena v průběhu dubna 2014 během šesti vyučovacích hodin hudební výchovy. Dotazníky jsem rozdala žákům osobně. Než došlo k samotnému rozdělení dotazníků, vysvětlila jsem žákům, že jde o dotazník, který bude použit v mé bakalářské práci v rámci tématu „Facebook jako náplň volného času teenagerů“.

Zdůraznila jsem, že vyplnění dotazníku je dobrovolné a že se žáci nemusí obávat zveřejnění jejich názorů a odpovědí, jelikož dotazník je anonymní. Proto se mohou

v otevřených otázkách rozepsat a popsat své zkušenosti. 25 žáků se odmítlo zúčastnit výzkumného šetření. 54 žáků nebylo v době sběru dat přítomných ve škole (důvodem byla vysoká nemocnost, matematická soutěž a atletické závody).

Každý žák se mohl v průběhu vyplňování ptát na jakékoli dotazy. Dotazníky jsem po jejich vyplnění od žáků osobně vybrala. V průběhu vyplňování dotazníků byl vznesen dotaz: *Mám dotazník vyplňovat, když Facebook nemám?* Odpověděla jsem: *Ano, i když Facebook nemáte, je důležitý i váš dotazník. Proto je nutné ho vyplnit i v případě, že ho nevyužíváte.*

Respondentům vyplnění dotazníku zabralo 10-15 minut.

5.5 Popis a interpretace výsledků dotazníkového šetření

Co je podle tebe Facebook?

Otázka byla položena jako otevřená, žáci mohli svými slovy formulovat odpověď. Nejčastěji se objevovaly odpovědi, které řadily Facebook mezi sociální síť (80 %). Druhou nejčastější odpovědí bylo, že Facebook je druhem seznamky (20 %). V jednom případě žák uvedl, že Facebook je: „*Nástroj americké vlády pro manipulaci s lidmi.*“

Tabulka 3 Co je Facebook

Odpověď	Absolutní četnost	Relativní četnost
Sociální síť	175	81 %
Seznamka	40	19 %
Jiná odpověď	1	< 1 %

Máš svůj osobní profil na Facebooku?

Otázka byla položena jako uzavřená. Zjišťuje, zda má dotazovaný žák svůj profil na sociální síti Facebook. Odpověď byla klíčová pro další práci s daty. Z celkového počtu dotazovaných odpovědělo 92 % respondentů, že mají svůj osobní profil na Facebooku. Jedná se o srovnatelný výsledek se zjištěním průzkumu provedeným roku 2011, kdy 94 % z 802 dospívajících ve věku 12-17 let uvedlo, že využívá profil na Facebooku. (Madden 2013)

Tabulka 4 Máš svůj osobní profil na Facebooku?

Odpověď	Absolutní četnost	Relativní četnost
Ano	198	92 %
Ne	18	8 %

Graf 2 Máš svůj osobní profil na Facebooku?

Jak dlouho už máš svůj osobní profil na Facebooku?

Otázka byla formulována jako uzavřená. Ze 198 žáků, kteří svůj profil mají, odpověděla většina (81 %) respondentů, že jej mají zřízený déle než 12 měsíců. Zbylých 13 % odpovědělo, že svůj profil mají zřízený 6-12 měsíců a 6 % svůj profil užívá méně než 6 měsíců.

Tabulka 5 Jak dlouho máš svůj osobní profil na Facebooku?

Odpověď	Absolutní četnost	Relativní četnost
Méně než 6 měsíců	12	6 %
6 – 12 měsíců	25	13 %
Déle než 12 měsíců	161	81 %

Graf 3 Jak dlouho už máš svůj osobní profil na Facebooku?

Co tě vedlo k tomu založit si svůj osobní profil na Facebooku?

Tato otázka byla položena jako otevřená. Žáci se mohli rozepsat a zdůvodnit, proč si založili profil. Hlavním důvodem, proč si dospívající zakládají účet na Facebooku, jsou přátelé a rodina. Tento důvod uvedlo 91 % respondentů. Zbýlých 9 % odůvodnilo založení profilu doplňkovými službami (hry, aplikace), které využívají v případě našich dotazovaných především chlapci.

Tabulka 6 Co tě vedlo k tomu založit si svůj osobní profil na Facebooku?

Odpověď	Absolutní četnost	Relativní četnost
Přátelé, rodina	180	91 %
Doplňkové služby (hry, aplikace)	18	9 %

Graf 4 Co tě vedlo k tomu založit si svůj osobní profil na Facebooku?

Vzhledem k tomu, že 19 % žáků na otázku *Co je podle tebe Facebook?* odpovědělo, že se jedná o seznamku, očekávala jsem, že alespoň část z nich si profil založila za účelem seznámení, což následně ale žádný z nich neuvedl.

Jak často navštěvuješ svůj osobní profil na Facebooku?

Otázka byla položena jako uzavřená a zjišťuje, s jakou četností se mladí přihlašují na Facebook. Z odpovědí vyplývá, že 46 % žáků kontroluje svůj profil denně. Dalších 32 % respondentů uvedlo, že se přihlašují skoro každý den, 12 % jednou týdně a 10 % méně než jednou týdně.

Tabulka 7 Jak často navštěvuješ svůj osobní profil na Facebooku?

Odpověď	Absolutní četnost	Relativní četnost
Denně	91	46 %
Skoro každý den	64	32 %
Jednou týdně	24	12 %
Méně než jednou týdně	19	10 %

Graf 5 Jak často navštěvuješ svůj osobní profil na Facebooku?

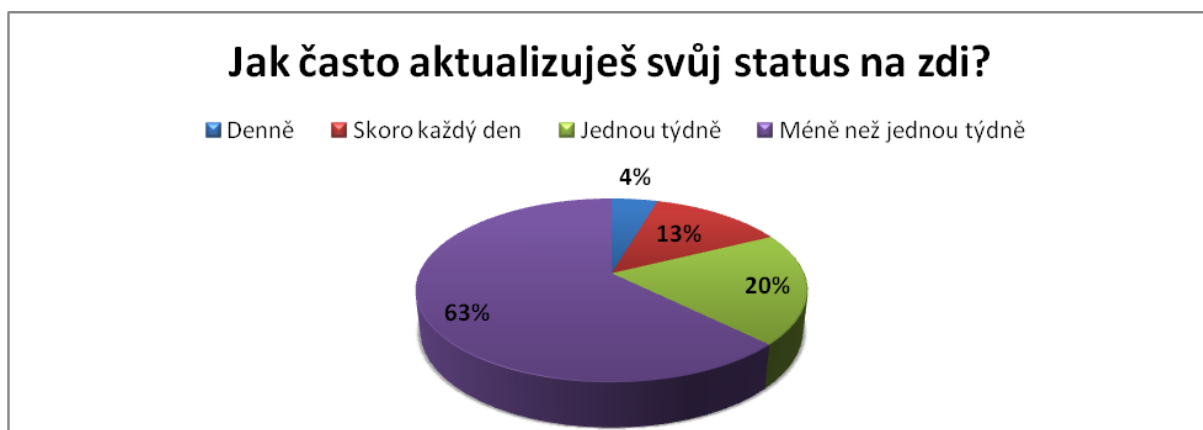
Jak často aktualizuješ svůj status na Zdi?

Otázka byla položena jako uzavřená. 63 % žáků odpovědělo, že méně než jednou týdně, 20 % respondentů jednou týdně, 13 % uvedlo, že status aktualizují skoro každý den, 4 % žáků aktualizují status denně. Z odpovědí lze usoudit, že sdílení statusů není mezi zkoumanými teenagery populární.

Tabulka 8 Jak často aktualizuješ svůj status na Zdi?

Odpověď	Absolutní četnost	Relativní četnost
Denně	9	4 %
Skoro každý den	26	13 %
Jednou týdně	39	20 %
Méně než jednou týdně	124	63 %

Graf 6 Jak často aktualizuješ svůj status na Zdi?

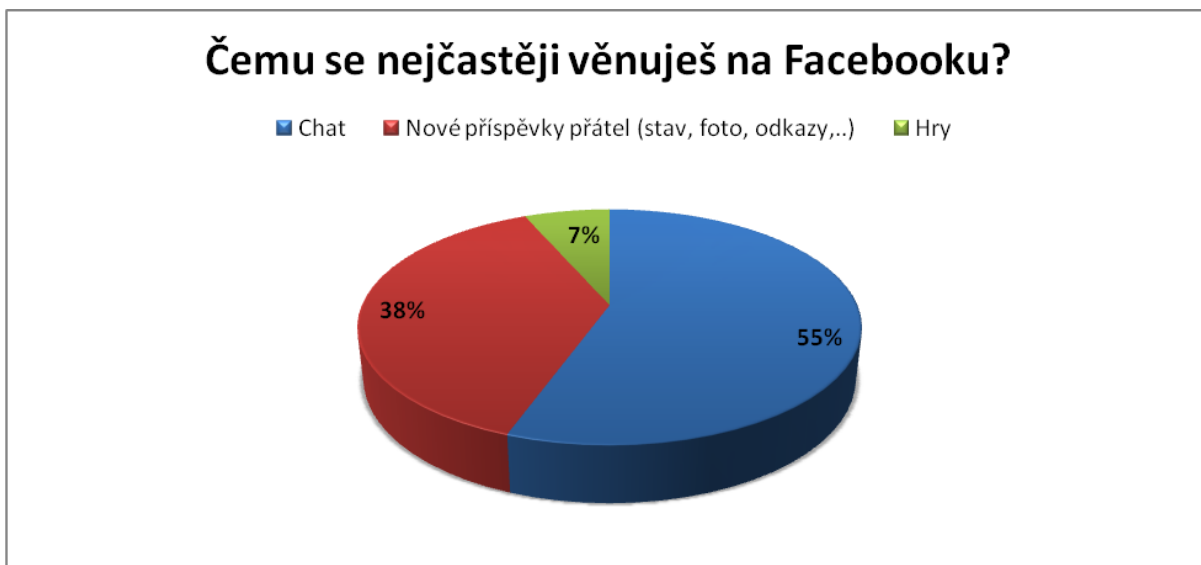
Čemu se nejčastěji věnuješ na Facebooku?

Otázka zjišťuje, jakými aktivitami se teenageři na Facebooku zabývají. Otázka byla položena jako otevřená, žák měl prostor pro volnou odpověď. Při analýze dat jsem vytvořila 3 skupiny odpovědí, které se vyskytovaly nejčastěji. 55 % respondentů odpovědělo, že tráví nejvíce času chatováním, 38 % žáků sleduje nové příspěvky přátel (nejčastěji stav, fotografie, odkazy, videa, hudbu) a 7 % nejraději hraje hry. Spojení s přáteli prostřednictvím online chatu a sledování jejich příspěvků ukazuje na převahu sociálního aspektu využívání Facebooku dospívajícími.

Tabulka 9 Čemu se nejčastěji věnuješ na Facebooku?

Odpověď	Absolutní četnost	Relativní četnost
Chat	110	55 %
Nové příspěvky přátel (fotografie, stav, odkazy)	75	38 %
Hry	13	7 %

Graf 7 Čemu se nejčastěji věnuješ na Facebooku?

Jaký způsob komunikace, který Facebook nabízí, upřednostňuješ pro kontakt se svými přáteli?

Otázka byla položena jako uzavřená a zjišťuje, který způsob komunikace se svými přáteli žáci upřednostňují. Nabízené odpovědi měli žáci seřadit od 1 do 4, kdy 1 = nejčastěji používám, 4 = nejméně používám.

Mezi nejčastější způsob komunikace patří jednoznačně chatování s průměrnou hodnotou 1,3. S výrazným odstupem se druhé pozici těší lajkování příspěvků (průměrná hodnota 2,6) a posílání zpráv (průměrná hodnota 2,7). Na posledním místě se umístilo komentování příspěvků s průměrnou hodnotou 3,3. Odpověď je v souladu s předchozí otázkou, v níž 55 % žáků uvedlo, že nejčastěji na Facebooku tráví čas chatováním.

Graf 8 Jaký způsob komunikace, který Facebook nabízí, upřednostňuješ pro kontakt se svými přáteli?

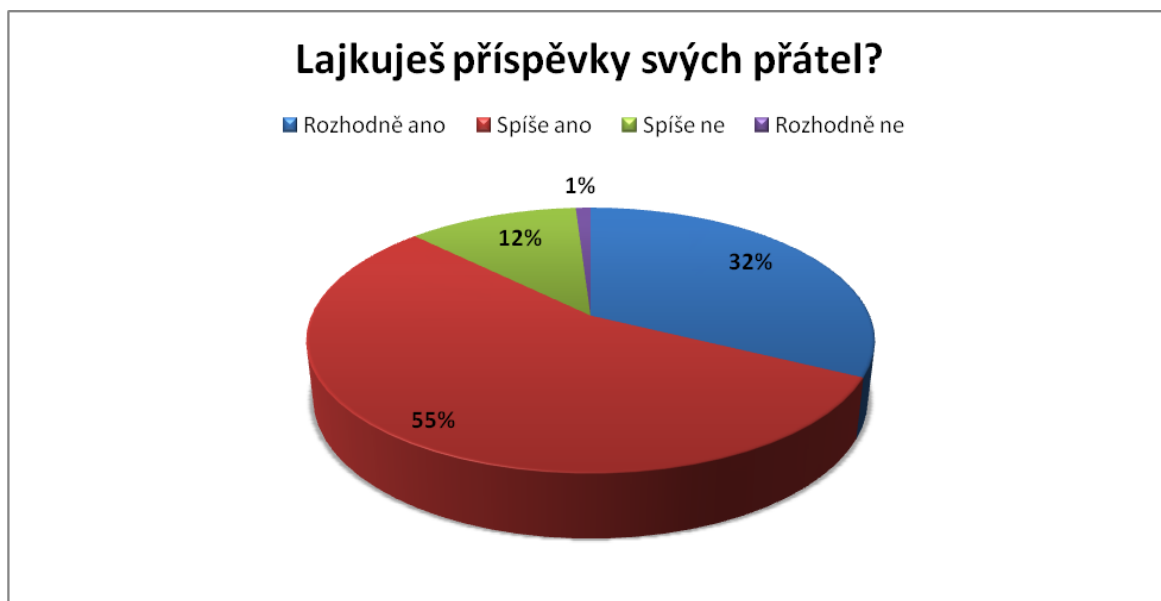
Lajkuješ příspěvky svých přátel?

Otázka byla položena jako uzavřená. Z odpovědí vyplývá, že lajkování příspěvků je mezi teenagery oblíbené. 55 % dotazovaných odpovědělo, že spíše lajkuje příspěvky svých přátel, 32 % žáků odpovědělo, že rozhodně lajkuje příspěvky svých přátel. 12 % většinou nelajkuje příspěvky přátel a 1 % respondentů odpovědělo, že rozhodně nelajkuje příspěvky svých přátel.

Tabulka 10 Lajkuješ příspěvky svých přátel?

Odpověď	Absolutní četnost	Relativní četnost
Rozhodně ano	64	32 %
Spíše ano	109	55 %
Spíše ne	23	12 %
Rozhodně ne	2	1 %

Graf 9 Lajkuješ příspěvky svých přátel?

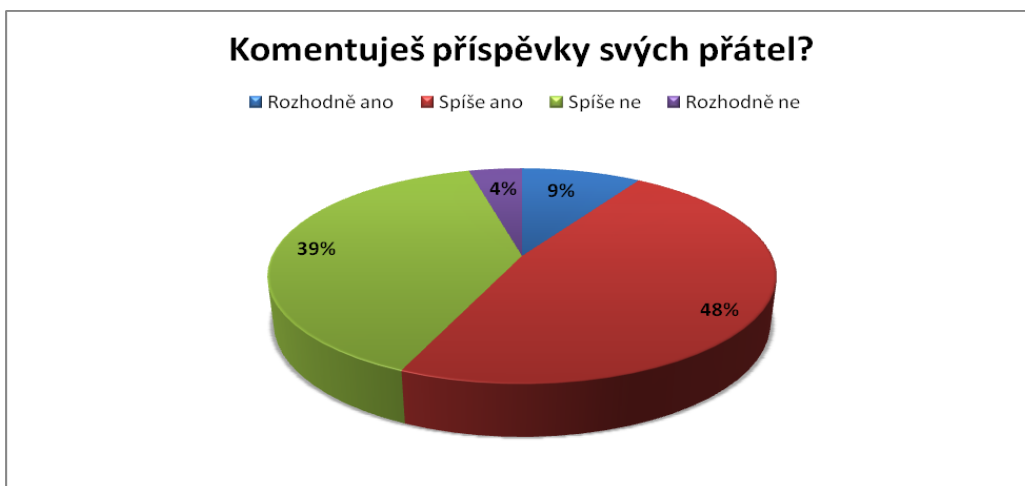
Komentuješ příspěvky svých přátel?

Otázka se zaměřuje na komentování příspěvků a byla položena jako uzavřená. Na otázku odpovědělo 48 % žáků spíše ano a 39 % dotazovaných spíše ne. 9 % žáků rozhodně komentuje příspěvky a 4 % rozhodně nekomentují příspěvky svých přátel. Výsledek odpovídá zjištěním na otázku *Jaký způsob komunikace, který Facebook nabízí, upřednostňuješ pro kontakt se svými přáteli?*, kdy komentování příspěvků bylo žáky hodnoceno jako nejméně oblíbená forma komunikace s přáteli.

Tabulka 11 Komentuješ příspěvky svých přátel?

Odpověď	Absolutní četnost	Relativní četnost
Rozhodně ano	18	9 %
Spíše ano	94	48 %
Spíše ne	78	39 %
Rozhodně ne	8	4 %

Graf 10 Komentuješ příspěvky svých přátel?

Očekáváš, že tví přátelé budou lajkovat tvoje příspěvky?

Otázka navazuje na předchozí dvě otázky a zjišťuje očekávání uživatelů Facebooku.

Otázka byla položena jako uzavřená.

Tabulka 12 Očekáváš, že tví přátelé budou lajkovat tvoje příspěvky?

Odpověď	Absolutní četnost	Relativní četnost
Ano	111	56 %
Ne	87	44 %

Graf 11 Očekáváš, že tví přátelé budou lajkovat tvoje příspěvky?

56 % respondentů odpovědělo, že očekává lajkování příspěvků od svých přátel. Naproti tomu 44 % odpovědělo, že neočekává lajkování příspěvků. Odpovědi jsou vcelku vyrovnané. Lajkování tedy není vnímáno jako převažující vyžadovaná forma podpory, byť pro celou polovinu respondentů tento způsob zpětné vazby důležitý je.

Očekáváš, že tvoji přátelé budou komentovat tvoje příspěvky?

Otázka navazuje na předchozí tři otázky. Zjišťuje očekávání zpětné vazby uživatelem od jeho přátel. Odpovědi respondentů se ve vztahu k předchozí otázce významně neliší. 51 % žáků neočekává komentování příspěvků od přátel, zatímco 49 % očekává reakci v podobě komentářů od svých přátel.

Tabulka 13 Očekáváš, že tvoji přátelé budou komentovat tvoje příspěvky?

Odpověď	Absolutní četnost	Relativní četnost
Ano	98	49 %
Ne	100	51 %

Graf 12 Očekáváš, že tvoji přátelé budou komentovat tvoje příspěvky?

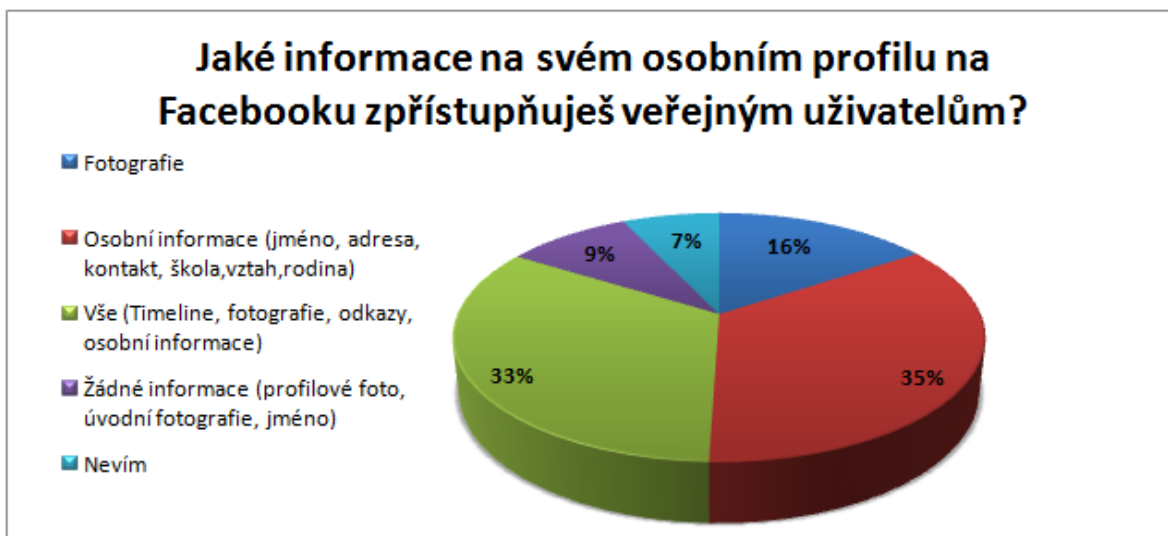
Jaké informace na svém osobním profilu na Facebooku zpřístupňuješ veřejným uživatelům?

Otázka zjišťuje, jaké informace na svém osobním profilu žáci zpřístupňují veřejným uživatelům, tedy těm, které nemají v přátelích. Otázka byla položena jako otevřená. 33 % žáků zpřístupňuje veškeré informace o sobě veřejným uživatelům. 35 % respondentů o sobě zveřejňuje osobní informace jako jméno, adresa, kontakt, škola, vztahy, členové rodiny. 9 % žáků uvedlo, že nezveřejňuje žádné informace, pouze ty, které Facebook vyžaduje a nastavení neumožňuje jinou volbu než veřejnou (profilová fotografie, úvodní fotografie a jméno). 16 % respondentů zveřejňuje své fotografie a 7 % dotazovaných neví, které informace zpřístupňuje veřejným uživatelům.

Tabulka 14 Jaké informace na svém osobním profilu na Facebooku zpřístupňuješ veřejným uživatelům?

Odpověď	Absolutní četnost	Relativní četnost
Fotografie	31	16 %
Osobní informace	69	35 %
Vše	66	33 %
Žádné informace	18	9 %
Nevím	14	7 %

Graf 13 Jaké informace na svém osobním profilu na Facebooku zpřístupňuješ veřejným uživatelům?

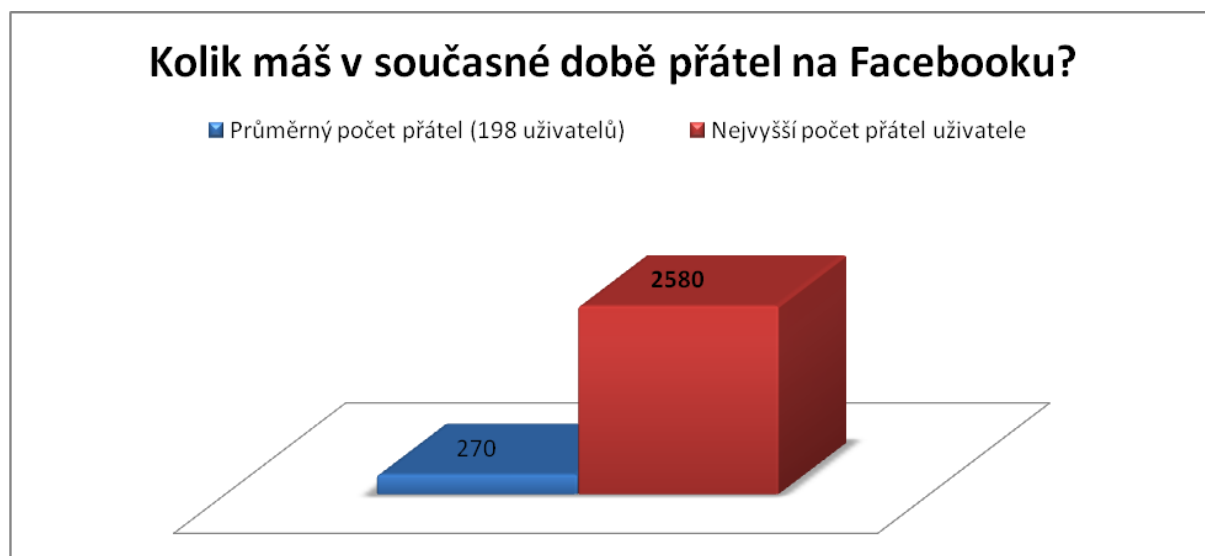

Jak vyplývá z odpovědí, drtivá část respondentů si nechrání své soukromí na sociální síti, a to vědomě či nevědomě. Průzkum realizovaný v roce 2011, který se týkal amerických dětí (N = 623) v období dospívání, uvádí, že celých 62 % má profil přístupný pouze pro své přátele, 19 % má profil přístupný jen zčásti (mohou se podívat přátelé přátel), 17 % zpřístupňuje své informace všem uživatelům a 2 % netuší, jak mají nastavené soukromí svého profilu. (Lenhart, et al. 2011) V porovnání s výsledky amerických teenagerů si čeští žáci méně uvědomují rizika zveřejňování svých osobních informací na internetu.

Kolik máš v současné době přátel na Facebooku?

Otázka byla položena jako otevřená. Platí nepsané pravidlo, že počet „fejsbúkových přátel“ se nerovná počtu přátel v reálném životě, což dokládají odpovědi na tuto otázku.

Graf 14 Kolik máš v současné době přátel na Facebooku?

Průměrný počet Facebookových přátel u dotazovaných žáků je 270. Nejvyšší počet přátel, který se v odpovědích objevil, je 2 580 přátel (jednalo se o dívku navštěvující 7. ročník ve věku 13 let).

Přidal/a sis někdy do přátel někoho, koho jsi ze svého okolí osobně neznal/a?

Otázka zjišťuje, zda děti podstoupily riziko a přidaly si do přátel někoho, koho ze svého okolí osobně neznaly. Otázka byla položena jako uzavřená.

Tabulka 15 Přidal/a sis někdy do přátel někoho, koho jsi ze svého okolí osobně neznal/a?

Odpověď	Absolutní četnost	Relativní četnost
Ano	127	64 %
Ne	71	36 %

Graf 15 Přidal/a sis někdy do přátel někoho, koho jsi ze svého okolí osobně neznal/a?

Jak je patrné, děti podstupují riziko, když si 64 % z nich přidalo do přátel někoho, s kým se ze svého okolí osobně neznalo. 36 % žáků si své soukromí chrání a do přátel si nikoho cizího (neznámého) nepřidalo.

Šel/šla jsi někdy na osobní schůzku s někým, s kým ses seznámil/a na Facebooku?

Otázka zjišťuje, kolik žáků podstoupilo riziko nejvyšší, a to je osobní kontakt s cizí osobou v reálném světě. Otázka byla položena jako uzavřená. 15 % dotazovaných již realizovalo osobní schůzku s člověkem, se kterým se seznámilo na Facebooku.

Tabulka 16 Šel/šla jsi někdy na osobní schůzku s někým, s kým ses seznámil/a na Facebooku?

Odpověď	Absolutní četnost	Relativní četnost
Ano	30	15 %
Ne	168	85 %

Graf 16 Šel/šla jsi někdy na osobní schůzku s někým, s kým ses seznámil/a na Facebooku?

Setkal/a ses na Facebooku s chováním, které se ti nelíbilo?

Otázka zjišťuje, zda se teenager setkal s chováním svých přátel, které se mu nějakým způsobem nelíbilo. Otázka byla položena jako uzavřená. 57 % žáků se setkalo na Facebooku s chováním, které se jim nelíbilo. Znamená to tedy, že žák byl svědkem nějaké formy kyberšikany nebo obtěžování prostřednictvím sociální sítě. 43 % respondentů odpovědělo, že se s žádným takovým chováním nesetkalo.

Tabulka 17 Setkal/a ses na Facebooku s chováním, které se ti nelíbilo?

Odpověď	Absolutní četnost	Relativní četnost
Ano	112	57 %
Ne	86	43 %

Graf 17 Setkal/a ses na Facebooku s chováním, které se ti nelíbilo?

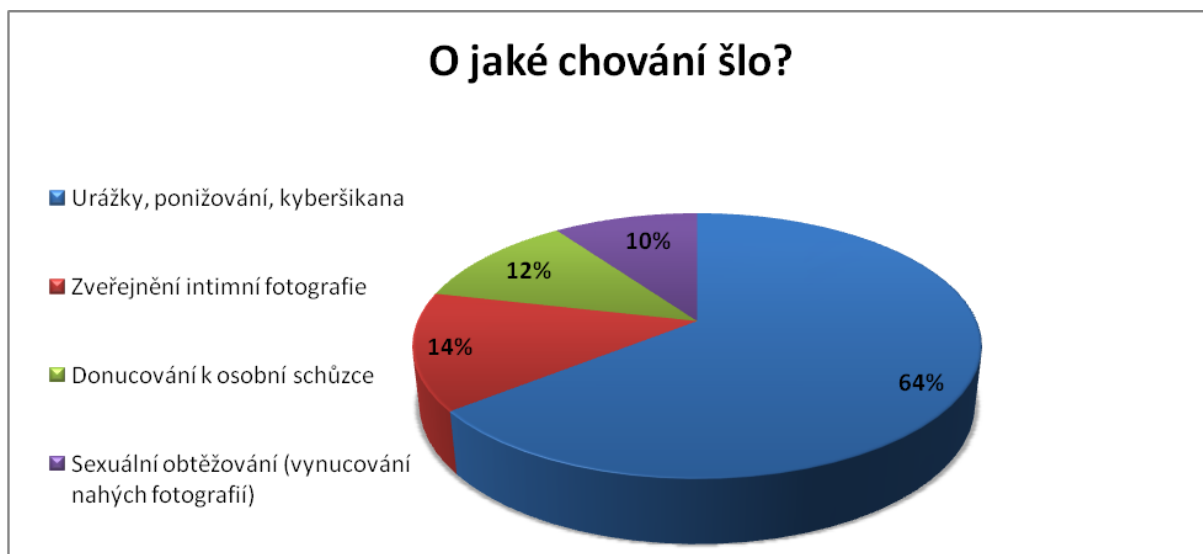
O jaké chování šlo?

Na tuto otázku odpovídalo 112 respondentů, kteří kladně odpověděli v předchozí otázce, že se setkali na Facebooku s chováním, které se jim nelíbilo. Jelikož otázka byla položena jako otevřená, odpovědi jsem rozdělila do čtyř kategorií podle nejčastějších typů odpovědí.

Tabulka 18 O jaké chování šlo?

Odpovědi	Absolutní četnost	Relativní četnost
Urážky, ponižování, kyberšikana	72	64 %
Zveřejnění intimní fotografie	16	14 %
Donucování k osobní schůzce	13	12 %
Sexuální obtěžování	11	10 %

Graf 18 O jaké chování šlo?

64 % dotazovaných se setkala s chováním, které charakterizovali pojmy jako urážky, nadávání, ponižování a šikana. To vše prostřednictvím nevhodných a urážejících komentářů pod fotografií nebo statusem. Velmi často respondenti uváděli v odpovědích aplikaci ask.fm, která se v letech 2012 až 2014 stala zdrojem šikany mezi mladistvými kvůli anonymním nadávkám. Uživatelé se zde anonymně ptají a odpovídají na otázky o svých přátelích. 14 % odpovědělo, že byla zveřejněna jejich intimní fotografie, která měla zůstat tajná (jednalo se především o dívky). 12 % respondentů bylo nuceno k osobní schůzce. Pokud by s osobní schůzkou nesouhlasili, vydíral je útočník zveřejněním důvěrné informace nebo fotografie. 10 % se stalo obětí sexuálního obtěžování (jednalo se o dívky). Dále uvádím vybrané odpovědi.

„Jednou jsem si do přátel přidala hezkýho kluka. Začali jsme si psát a on mi najednou napsal, že chce, abych mu vyfotila svoje chodidla a pak nahatý nohy. Když jsem se koukla na jeho profil, měl tam jenom fotky dívčích nohou. Tak jsem si ho blokla a od té doby si už cizí lidi nepřidávám.“ Dívka 14 let

„Nějakej kluk mi začal psát, že mi chce namasírovat nohy, ať si vyberu, jestli chci rukama, jazykem nebo pusou. No bylo to dost nechutný. Samozřejmě jsem řekla, že ne a blokla jsem si ho. Pak jsem to řešila se svojí kamarádkou, a prý jsem nebyla jediná, komu takhle psal.“ Dívka 13 let

„Jednou mi napsal nějaký kluk, jestli bych se s ním nechtěla sejít (bylo to na místě, kde chodí málo lidí) a jestli bych nechtěla udělat masáž nohou. A taky po mě chtěl, abych mu poslala fotku svých chodidel. Neudělala jsem to.“ Dívka 14 let

„Někdo z naší třídy mi založil Facebook, ale já ho nechci mít. Nemám k tomu ani heslo, tak nevím, co mám dělat.“ Chlapec 13 let

*„Moje kamarádka si přidala neznámého kluka. Psala si s ním každý den a noc až se do něj zamilovala. Jmenoval se Jack a bylo mu 15. Po roce psaní se jí zeptal, jestli by s ním nešla na schůzku a nesejdou se v obchodním centru. Ona souhlasila. Tam ale zjistila, že mu není 15, ale 30. Jenže láska prý byla silnější a tak šla k němu domů a tam ji znásilnil. Nechtěla si to přiznat, ale pak se psychicky zhroutila. Jacka policie nenašla.“
Dívka 14 let*

„S kamarádkou si často píšeme s klukama, který neznáme. 70% kluků nás po nějakém čase poprosí o fotku ve spodním prádle, nebo o úplně nahatý fotky. Je jasný, že nikdy nic nepošleme, ale nechápeme to.“ Dívka 15 let

„Mojí kamarádce zveřejnili intimní fotky. Zhroutila se z toho tak, že musela chodit k psychologovi.“ Dívka 13 let

„Nesnáším aplikaci ASK. Nechápu, co to je za blbost. Moji ségru tam tak šikanovali, že skončila úplně na dně a musela chodit rok k psychologovi.“ Dívka 14 let

„Kámoš mi haknul FB, dostal se do zpráv, do chatu, komentoval a lajkoval za mě odkazy. Když jsem to zjistil, hned jsem si změnil heslo, ale už měl informace, a pak mě vydíral. Chtěl platit hry.“ Chlapec 13 let

„Máme ve třídě spolužáka, kterej není moc hezkej a oblíká se hrozně. Na FB si změnil profilovku, a hned se do něj všichni pustili. Že je hnusnej, sociální případ, špína a takovýhle věci, nakonec ta fotka měla přes 150 komentářů. Bylo to dost hnusný, fakt mi ho bylo líto. Pak to řešili i ve škole, jenže už to bylo smazaný.“ Chlapec 15 let

„Začneme od jedné mé známé, která nebyla ve své škole úplně oblíbená, kvůli tomu jak vypadala, jak se oblékala a jak se chovala. Podle mého názoru ani jedna z těchto věcí nebyl důvod proč začít šikanu. Její spolužáci se spolu dohodli na tom, že vytvoří webovou stránku, vezmou její fotky, které najdou na internetu a pomocí grafických programů je upraví, nasypou na tu webovku a budou jí sdílet. Prerostlo to na takovou úroveň, která pro ni psychicky nešla unést. Nezhroutila se, zavolala jednomu kamarádovi, kterej je v jejich městě dost slušnej ranař. Věděla, kdo tuhle věc začal, překvapivě to byl frajer, co má tak 150 cent'áků a kolem 40 kilo v šestnácti letech, takže takovej malej chodící komplex. No jo, jenže on nepočítal s tím, že tomu kamarádovi je fakt jedno do koho bije. Takže dostal šíleně po hubě. Ten kluk, co ho šel zbít, mu řekl, aby to okamžitě stáhl, jinak to bude pokračovat. Prcek poslechl a doted' je všechno v poho. Jeden kluk ale takový štěstí na kámoše neměl. Kluci z jiné školy se mu začali na sociálních sítích vysmívat, psát mu výhrušné zprávy. Když to takhle probíhalo měsíc, klučina se začal bohužel dost hustě řezat po těle a uzavřel

se do obrovské bubliny (Jen tak mezi řečí, tito lidé bývají spíše ze sociálně slabších rodin, kde se tyhle věci moc neřešej). Časem to frajery omrzelo, ale když jsem toho kluka potom viděl, tak bez pomoci se z toho nevyhrabe. Mě se tyhle věci netýkaj, nemám s ním nic moc společného. Pak tu máme další holku, kterou zase sexuálně obtěžovali. Nejdříve se tvářili mile a vytáhli z ní nahé fotky, které si následně rozposílali a nahodili na net. Je celkem zajímavý, že o těchto věcech veřejně nikdo moc nemluví a neupozorňuje na ně. Na jednu stranu jsou ty děcka ale vymletý. Posílat fotky lidem, co neznám. Podle mě kravina, ale každej se na to můžem koukat jinak. Znáám taky kluka, kterej se díky této šikaně pokusil spáchat sebevraždu předávkováním. Všechny tyhle případy jsou víceméně stejné. Všechno to začíná tím, že se najde slabej jedinec, kterýho pak oddělá skupina, a nebo z moc důvěřivého jedince vytáhnou informace a fotky a ty následně použijou k zničení té osoby. Rozdíl je pak už jen v tom, jak se s tím ta osoba vypořádá, většinou dost blbě a ve většině případu to končí tak, že si ten člověk ublíží, nebo se psychicky rozsype. Na druhou stranu jsou tu ale i ti, kteří jsou to schopni s něčí pomocí vyřešit. Podle mě se člověk v těchto situacích prostě potřebuje o někoho opřít. Sám toho moc nezmuže.“ Chlapec 15 let

Kdyby se tě kamarád/ka zeptal/a, jak se chovat bezpečně na Facebooku, co bys mu/jí poradil/a?

Pomocí této otázky zjišťují, co by žáci poradili kamarádovi, jak se bezpečně chovat na Facebooku. Na otázku odpovídali všichni žáci, kteří vyplňovali dotazník, tudíž i ti, kteří facebookový účet nemají. Otázka byla položena jako otevřená.

Tabulka 19 Kdyby se tě kamarád/ka zeptal/a, jak se chovat bezpečně na Facebooku, co bys mu/jí poradil/a?

Odpověď	Absolutní četnost	Relativní četnost
Zabezpečit si profil	74	34 %
Nepřidávat si uživatele, které neznám	118	55 %
Nezveřejňovat intimní fotografie	24	11 %

Graf 19 Kdyby se tě kamarád/ka zeptal/a, jak se chovat bezpečně na Facebooku, co bys mu/jí poradil/a?

Z poslední otázky dotazníku je patrné, že žáci si uvědomují některá rizika používání Facebooku, sami se ale leckdy neřídí postupy bezpečného používání Facebooku. 55 % by kamarádovi doporučilo nepřidávat si mezi přátele lidi, které nezná. 34 % by poradilo zabezpečit si profil a 11 % by doporučilo nezveřejňovat své intimní fotografie.

6 Diskuse

Cílem bakalářské práce bylo zjistit, proč si žáci 2. stupně vybrané základní školy zakládají Facebookový profil, k jakým aktivitám jej používají a zda se v rámci svých aktivit na Facebooku chovají bezpečně a eticky. Než se pustíme do vyhodnocování dílčích cílů, je třeba uvést, že osobní profil na Facebooku má ze zkoumaného vzorku respondentů 92 % žáků 2. stupně vybrané základní školy. 81 % procent z nich má svůj profil založený déle jak 12 měsíců. Přestože Facebook povoluje založení osobního profilu jedincům starším 13 let, je na první pohled patrné, že i ve zkoumaném vzorku jsou žáci, kterým 13 let doposud nebylo, a přesto svůj osobní profil na Facebooku mají. Když se zaměříme na 6. ročník, celkový počet dotazovaných žáků je 57. 43 žáků Facebookový profil aktivně využívá, z toho 28 dívek a 15 chlapců ve věku 11-13 let odpovědělo, že svůj profil využívá déle než 12 měsíců. Toto zjištění ukazuje, že žáci nerespektují pravidla užívání Facebooku, a účet zakládají o mnoho let dříve. České děti nejsou v tomto ohledu jediné, které lžou o svém věku. Podle průzkumu, který proběhl v roce 2011 mezi 802 dospívajícími, 39 % žáků uvedlo, že falšuje svůj věk, aby získali přístup na sociální síť, jejíž užívání je omezeno věkem. (Madden, et al. 2013)

Zjistit, za jakým účelem si žáci 2. stupně základní školy Václavkova v Mladé Boleslavi zakládají osobní profil.

Odpověď na dílčí cíl budeme hledat v odpovědích na otázku: *Co tě vedlo k tomu založit si svůj osobní profil na Facebooku?* Drtivá většina uživatelů si osobní profil na Facebooku založila z důvodu tlaku přátel či požadavku rodiny.

Průzkum mezi americkými dětmi ve věku 12-17 let ukázal, že Facebook vnímají spíše jako povinnost a nutnost, než jako oživení komunikace mezi přáteli. (Eckertová, Dočekal 2013, s. 29) Odůvodnění založení profilu na Facebooku, které žáci v dotazníkovém šetření nejčastěji uvedli, poukazuje na obavu ze sociálního vyloučení ze skupiny. Tuto skutečnost dokládají konkrétní výpovědi žáků: „Byli tam všichni, tak jsem to chtěl zkusit, a zalíbilo se mi to.“ (Jakub, 12 let), „Kamarádi ze třídy i z fotbalu všechno řešili přes fejsbuk. Jako jedinej jsem ho neměl, tak mi to bylo blbý a založil jsem si ho.“ (Matěj, 14 let), „Kámoška mi ho založila, že prej bez toho přeci nemůžu žít, tak mi pak poslala heslo a jsem na něm přes 2 roky.“ (Jana, 13 let), „Když už si Facebook založila i moje babička, tak jsem si řekla, že nebudu 100 let za opicema, a zkusím to... Je to super, zrušila jsem profil na lidech a libimseti. Chodím jenom sem.“ (Aneta, 14 let), „Ve škole

pořád řešili co na fejsbuku, tak sem si připadal hodně out, a založil jsem si ho. Dneska bez něj nemůžu být.“ (David, 11 let).

Zjistit, jakým aktivitám se na Facebooku žáci 2. stupně základní školy Václavkova v Mladé Boleslavi věnují.

Odpověď budeme hledat ve zjištěních těchto otázek:

- *Jak často navštěvuješ svůj osobní profil na Facebooku?*
- *Jak často aktualizuješ svůj status na Zdi?*
- *Čemu se nejčastěji věnuješ na Facebooku?*
- *Jaký způsob komunikace, který Facebook nabízí, upřednostňuješ pro kontakt se svými přáteli?*
- *Lajkuješ příspěvky svých přátel?*
- *Komentuješ příspěvky svých přátel?*
- *Očekáváš, že tví přátelé budou lajkovat tvoje příspěvky?*
- *Očekáváš, že tvoji přátelé budou komentovat tvoje příspěvky?*

Každý druhý dospívající kontroluje denně svůj osobní profil na Facebooku, každý třetí tak činí téměř každý den. Zhruba jedna pětina žáků při této návštěvě aktualizuje svůj status denně nebo téměř každý den a další pětina aktualizuje svůj status jednou týdně. Zbývající tři pětiny provádějí změnu svého statusu méně než jednou týdně. Je tedy patrné, že Facebook je důležitou součástí života dospívajících.

Co se týká aktivit realizovaných v prostředí Facebooku, pak jednoznačně vede chatování, kterým tráví většinu času 55 % žáků a které je hodnoceno jako nejpopulárnější forma komunikace s přáteli.

Druhou nejoblíbenější činností je sledování příspěvků přátel (38 %). Je zajímavé, že lajkování a komentování příspěvků žáci reflektují jako méně oblíbené formy komunikace s přáteli. Přesto třetina žáků rozhodně lajkuje a polovina žáků spíše lajkuje příspěvky svých přátel. Podobně jedna pětina žáků rozhodně komentuje a polovina žáků spíše komentuje příspěvky svých přátel. Nabízí se proto otázka, zda za sledováním, lajkováním a komentováním příspěvků přátel neleží jiný motiv, než jakým je komunikace.

Odpověď nám v tomto ohledu nabízí očekávání žáků ve vztahu k lajkování (56 % jej očekává) a komentování (49 % jej očekává) jejich příspěvků přáteli. Pro období dospívání je pro jedince v rámci fyzických i psychických změn velmi důležité někam patřit a zároveň cítit podporu svých vrstevníků. Lajkování příspěvků ze strany Facebookových přátel může být vnímáno jako druh vrstevnické podpory a ujištění o tom, že žák je druhými přijímán a tvoří součást nějaké skupiny. Lajkování a komentování tak může být teenagery vnímáno jako nepřímá zpětná vazba, která sice neříká nic jasně, ale svoje důležité poselství má.

Podobně bychom výše uvedený závěr mohli podpořit i zjištěním počtu Facebookových přátel, které žáci mají. Průměrný počet Facebookových přátel u dotazovaných žáků je 270. Nejvyšší počet přátel, který se v odpovědích objevil, je 2 580 přátel. V porovnání s výsledky výzkumu zaměřeného na americké teenagery, kde průměrný počet přátel náctiletého uživatele Facebooku je 300 (Madden, et al. 2013), se čeští a američtí teenageři příliš neliší. Přestože je jasné, že úroveň přátelství s takovým množstvím osob je velmi rozdílná, počet zpětných vazeb, který se dospívajícím dostává, bude pro ně hrát významnou roli.

Zjistit, zda se žáci 2. stupně základní školy Václavkova v Mladé Boleslavi chovají v rámci svých aktivit na Facebooku bezpečně a eticky.

Odpověď k tomuto cíli budeme hledat ve zjištěních u otázek:

- *Jaké informace na svém osobním profilu na Facebooku zpřístupňuješ veřejným uživatelům?*
- *Kolik máš v současné době přátel na Facebooku?*
- *Přidal/a sis někdy do přátel někoho, koho jsi ze svého okolí osobně neznal/a?*
- *Šel/šla jsi někdy na osobní schůzku s někým, s kým ses seznámil/a na Facebooku?*
- *Setkal/a ses na Facebooku s chováním které se ti nelíbilo?*
- *O jaké chování šlo?*
- *Kdyby se tě kamarád/ka zeptal/a, jak se chovat bezpečně na Facebooku, co bys mu/jí poradil/a?*

Bezpečnost a etika na internetu nemá vždy jasně stanovená pravidla, a pokud stanovená jsou, jejich kontrola je v řadě ohledů složitá. Lehkovážnost a nevnímání rizik, spojených s bytím v online světě, jsou pro dospívání typické, což se projevuje i v chování teenagerů na Facebooku. Nepříznivým zjištěním je, že 38 % dotazovaných zpřístupňuje veškeré informace o své osobě lidem, které nemají ve svých přátelích. 45 % dospívajících zveřejňuje nekontrolovaně řadu osobních informací mimo okruh svých přátel. Jsou i tací, kteří netuší, jaké údaje o sobě cizím lidem vlastně sdělují.

Na pováženou je i fakt, že průměrný počet přátel u sledovaných žáků je 270. Jak dobře může jednotlivec znát 270 osob, tedy důvěřovat jim v tom, že údaje, které jim zpřístupňuje, nebudou vědomě či nevědomě zneužity jimi samotnými nebo přáteli těchto přátel? Je jasné, že čím více Facebookových přátel člověk má, o to obezřetněji by měl se svým profilem nakládat.

O co větší riziko pak pro náctileté představuje možnost, kdy virtuální přátelství s cizím člověkem přeroste ve zvědavost a touhu setkat se s touto osobou v reálném světě. 64 % žáků uvedlo, že si přidalo do přátel někoho, s kým se ze svého okolí osobně neznalo. U náctiletých amerických dětí stejnou „chybu“ provedlo 33 % z nich. (Madden, et al. 2013) Přestože daný výsledek ukazuje na větší poučenost amerických teenagerů oproti těm českým, nemůžeme ani jej považovat za dobrý. Za nejohroženější pak můžeme vnímat ty žáky, kteří už na schůzku s cizí osobou, kterou poznali online, šli. V případě provedeného dotazníkového šetření se jedná o 15 % respondentů.

Zjištěné výsledky nás vedou k otázce, zda je tento stav zapříčiněn nerozumem, neznalostí či nepochopením rizik, které online svět obsahuje. Podíváme-li se na doporučení žáků směrem k jejich přátelům, pak je patrné, že o neznalost se s největší pravděpodobností nejedná. Je třeba se proto zamyslet, jakým způsobem v rámci prevence doplnit rovinu informovanosti žáků tak, aby si byli nejen rizik vědomi, ale aby se také bezpečně chovali (transfer znalostí do chování).

Velká část (57 %) žáků se již setkala s nevhodným chováním vůči jejich osobě nebo blízkému příteli v prostředí Facebooku. V porovnání s výzkumem (Lenhart, et al. 2011), který se soustředil na americké teenagery a jejich chování na sociálních sítích, je procento setkání se českých žáků s krutým chováním vysoké. V případě amerického výzkumu, který byl prováděn mezi 623 dospívajícími ve věku 12-17 let, se jich s nevhodným chováním setkala 15 %. Je otázkou, co stojí za vysokým podílem osobní zkušenosti s nevhodným chováním u zkoumaného vzorku. Rozhodně se ale jedná o podnět, kterým by se měli zabývat jak učitelé, tak rodiče.

Považuji za důležité nejen informovat děti o riziku užívání sociálních sítí, ale také je naučit, jak se správně v tomto prostředí chovat a působit tedy především preventivně. Školy by měly v rámci výuky informačních a komunikačních technologií věnovat této problematice dostatečný prostor, a to nejen ve vztahu k žákům, ale i ve vztahu k jejich rodičům. Rodiče totiž sehrávají významnou roli v bezpečnosti svých dětí, neboť to jsou oni, kteří by měli mít povědomí o aktivitách svých dětí ve volném čase, tedy i na internetu. Pravdou ale bývá, že právě rodiče mají jen omezené tušení o tom, jaký život jejich děti v kyberprostoru žijí.

Závěr

Ve své bakalářské práci jsem se zabývala rolí Facebooku v životě teenagerů. Práci mi velmi usnadnila skutečnost, že jsem sama uživatelkou Facebooku a pokusila jsem se vžít do role dospívajícího dítěte a pochopit, proč právě Facebook je místem, kde tráví tolik času.

V teoretické části jsem nastínila vývoj trendů českých i zahraničních sociálních sítí. Protože kyberprostor opanoval Facebook, věnovala jsem se blíže možnostem, které tato sociální síť svým uživatelům nabízí, specificky jsem pak poukázala na ty aspekty, které se jeví jako atraktivní především pro dospívající uživatele. Také jsem se zaměřila na vybrané faktory vývoje dospívajících, které jsou ve vztahu k trávení volného času na sociálních sítích důležité.

V praktické části jsem pomocí dotazníkového šetření zjišťovala na vzorku žáků 2. stupně vybrané základní školy, co vede dospívající k užívání Facebooku, jakým aktivitám se nejčastěji věnují a zda dodržují zásady bezpečného chování na této sociální síti.

Výsledky, které výzkumné šetření přineslo, potvrdily potřebu komunikace a výměny informací u dospívajících prostřednictvím Facebooku. Ochrana vlastního soukromí a pravděpodobně i soukromí druhých je pro dospívající pojem, který znají, ale jehož obsahem se ne vždy řídí.

Sociální sítě samy o sobě nejsou nebezpečné, jen je potřeba věnovat více pozornosti ochraně osobních údajů a dodržovat zásady bezpečného chování na internetu. Důležité je průběžně seznamovat teenagery s potenciálním nebezpečím a učit je bezpečnému chování, protože prevence je nejlepším způsobem, jak předcházet nežádoucím situacím, v horším případě zlým zkušenostem. Internet je místem, kde můžeme najít to, co hledáme. Důležité je ale si uvědomit, že toto hledání není prosté rizik.

Seznam použitých zdrojů

- BREJLOVÁ, I., 2012. Vzestup a pád Libimseti.cz podle Oldy Neubergera. In: IFUTU.CZ. *Tyinternety.cz* [online]. 2. 4. 2012 [vid. 15. 6. 2014]. Dostupné z: <http://www.tyinternety.cz/2012/04/02/clanek/vzestup-a-pad-libimseti-cz-podle-oldy-neubergera/>
- BST, 2013. Eight Years of YouTube. *The Telegraph* [online]. 23. 4. 2013 [vid. 15. 6. 2014]. Dostupné z: <http://www.telegraph.co.uk/technology/internet/10011915/Eight-years-of-YouTube.html>
- COMMON SENSE MEDIA, 2012. *Social Media, Social Life: How Teens View Their Digital Lives* [online]. [vid. 15. 6. 2014]. Dostupné z: <https://www.commonsensemedia.org/research/social-media-social-life-how-teens-view-their-digital-lives>
- ČÁP, J., MAREŠ, J., 2001. *Psychologie pro učitele*. Praha: Portál. ISBN 80-7178-463-X.
- ČERNÁ, A., et al., 2013. *Kyberšikana: průvodce novým fenoménem*. Praha: Grada. ISBN 978-80-210-6374-7.
- ČERNÝ, M., 2012. MySpace vstává z mrtvých. *Lupa.cz* [online]. 24. 2. 2012 [vid. 15. 6. 2014]. ISSN 1213-0702. Dostupné z: <http://www.lupa.cz/clanky/myspace-vstava-z-mrtvych/>
- ČTK, 2011. Na Facebook napsal, že je mrzák. Krátce nato ho zavraždili. *Týden.cz* [online], 13. 12. 2011 [vid. 15. 6. 2014]. Dostupné z: http://www.tyden.cz/rubriky/zahranici/evropa/na-facebook-napsal-ze-je-mrzak-kratce-nato-ho-zavraždili_219945.html?showTab=nejctenejsi-7#.U3ukJfl_srU
- DIGITAL TRENDS STAFF, 2014. The History of Social Networking. In: *Digital Trends* [online]. Aug 5 2014 [vid. 18. 9. 2014]. Dostupné z: <http://www.digitaltrends.com/features/the-history-of-social-networking/#!0a6ol>
- DOČEKAL, D., 2012. Friendster se změnil na herní sociální síť, zanikl i původní profil Marka Zuckerberga. *Lupa.cz* [online]. 28. 4. 2012 [vid. 15. 6. 2014]. ISSN 1213-0702. Dostupné z: <http://www.lupa.cz/clanky/friendster-se-zmenil-na-herni-socialni-sit-zanikl-i-puvodni-profil-marka-zuckerberga/>
- E-BEZPEČÍ, 2009. Případy kybergroomingu I. In: CENTRUM PREVENCE RIZIKOVÉ VIRTUÁLNÍ KOMUNIKACE PEDAGOGICKÉ FAKULTY UNIVERZITY

PALACKÉHO V OLOMOUCI. *Projekt E-bezpečí* [online]. 14. 2. 2009 [vid. 15. 6. 2014]. ISSN 2336-1360. Dostupné z: <http://e-bezpeci.cz/index.php/temata/kybergrooming/33-112>

ECKERTOVÁ, L., DOČEKAL, D., 2013. *Bezpečnost dětí na internetu: rádce zodpovědného rodiče*. Brno: Computer Press. ISBN 978-80-251-3804-5.

ECONOMIA, 1999-2014. Náповěda. In: *Xchat by Centrum.cz* [online]. ©1999-2014 [vid. 17. 6. 2014]. Dostupné z: <http://xchat.centrum.cz/help/index.php?root=77>

ESTRANKY.CZ, 2014. Historie sociálních sítí. In: ESTRANKY.CZ. *Sociální sítě* [online]. ©2014 [vid. 15. 6. 2014]. Dostupné z: <http://www.socialnisite.estranky.cz/clanky/historie-socialnich-siti.html>

HANDL, J., 2009. LinkedIn pro začátečníky. *Lupa.cz* [online]. 30. 7. 2009 [vid. 15. 6. 2014]. Dostupné z: <http://www.lupa.cz/clanky/linkedin-pro-zacatecniky/>

HARTLEY-PARKINSON, R., 2011. You can't hug a Facebook friend: Young people spend so much time online 'they feel as lonely as the elderly'. *Mail* [online]. 15. 8. 2011 [vid. 15. 6. 2014]. Dostupné z: <http://www.dailymail.co.uk/sciencetech/article-2026086/Facebook-Young-people-spend-time-online-theyre-lonely-elderly.html>

History of Facebook, 2014. *Wikipedia – The Free Encyclopedia* [online]. 28. 11. 2014 [vid. 28. 11. 2014]. Dostupné z: http://en.wikipedia.org/wiki/History_of_Facebook

IBNLIVE.COM, 2014. Facebooks 10th birthday: Milestones in the history of the social networking leader. In: IBNLIVE.COM. *IBNLive.com* [online]. 4. 2. 2014 [vid. 15. 6. 2014]. Dostupné z: <http://ibnlive.in.com/news/facebook-10th-birthday-milestones-in-the-history-of-the-social-networking-leader/449832-11.html>

KOPECKÝ, K., 2011. Výzkum E-bezpečí 2012 – fakta o sextingu u českých dětí. In: CENTRUM PREVENCE RIZIKOVÉ VIRTUÁLNÍ KOMUNIKACE PEDAGOGICKÉ FAKULTY UNIVERZITY PALACKÉHO V OLOMOUCI. *Projekt E-bezpečí* [online]. [vid. 15. 6. 2014]. ISSN 2336-1360. Dostupné z: <http://www.e-bezpeci.cz/index.php/veda-a-vyzkum/418-sexting2012>

KOPECKÝ, K., 2013a. Sebevražda Tylera Clementiho. In: CENTRUM PREVENCE RIZIKOVÉ VIRTUÁLNÍ KOMUNIKACE PEDAGOGICKÉ FAKULTY UNIVERZITY PALACKÉHO V OLOMOUCI. *Projekt E-bezpečí* [online]. 14. 3. 2013 [vid. 15. 6. 2014]. ISSN 2336-1360. Dostupné z: <http://www.e-bezpeci.cz/index.php/temata/kyberikana/631-tylerclementi>

- KOPECKÝ, K., 2013b. *Výzkum rizikového chování českých dětí v prostředí internetu 2013* [online]. [vid. 15. 6. 2014]. Dostupné z: <http://www.e-bezpeci.cz/index.php/veda-a-vyzkum/700-s-kybersikanou-ma-zkusenost-vice-jak-51-procent-deti>
- KULHÁNKOVÁ, H., ČAMEK, J., 2010. *Fenomén facebook*. Kladno: Jakub Čamek. ISBN 978-809-0476-400.
- LENHART, A., MADDEN, M., SMITH, A., PURCELL, K., ZICKHUR, K., RAINIE, L., 2011. *Teens, Kindness and Cruelty on Social Network Sites* [online]. Washington: Pew Research Center's Internet & American Life Project. [vid. 15. 6. 2014]. Dostupné z: http://www.pewinternet.org/files/old-media/Files/Reports/2011/PIP_Teens_Kindness_Cruelty_SNS_Report_Nov_2011_FINAL_110711.pdf
- LIBIMSETI.CZ, 2002-2014. Linkuj na Libimseti.cz. In: LIBIMSETI.CZ. *Libimseti.cz* [online]. ©2002-2014 [vid. 15. 6. 2014]. Dostupné z: <http://linkuj.libimseti.cz/>
- LINKEDIN, 2014. O nás. In: LINKEDIN. *LinkedIn* [online]. ©2014 [vid. 15. 6. 2014]. Dostupné z: <http://www.linkedin.com/about-us>
- MADDEN, M., 2013. Teens Haven't Abandoned Facebook (Yet). In: PEW RESEARCH CENTER. *Pew Research Cenetr's Internet Project* [online]. 15. 8. 2013 [vid. 15. 6. 2014]. Dostupné z: <http://www.pewinternet.org/2013/08/15/teens-havent-abandoned-facebook-yet/>
- MADDEN, M., LENHART, A., CORTESI, S., GASSE, U., DUGGAN, M., SMITH, A., BEATON, M., 2013. Teens, Social Media, and Privacy. In: PEW RESEARCH CENTER. *Pew Research Cenetr's Internet Project* [online]. 21. 5. 2013 [vid. 15. 6. 2014]. Dostupné z: <http://www.pewinternet.org/2013/05/21/teens-social-media-and-privacy/>
- MACHALA, J., 2007. WordPress – jednodušší už to být nemůže. In: EMPRESA MEDIA. *PCTuning* [online]. 10. 8. 2007 [vid. 15. 6. 2014]. Dostupné z: <http://pctuning.tyden.cz/software/jak-zkrotit-internet/9211-wordpress-jednodussi-uz-to-byt-nemuze>
- Myspace, 2014. In: *Wikipedia – The Free Encyclopedia* [online]. 12. 6. 2014 [vid. 15. 6. 2014]. Dostupné z: <http://en.wikipedia.org/wiki/Myspace>
- NEWS.COM.AU, 2013. Star Wars kid breaks silence on cyberbullying. In: *Fox News* [online]. May 10 2013. [vid. 17. 6. 2014]. Dostupné z: <http://www.foxnews.com/tech/2013/05/10/star-wars-kid-breaks-silence-on-cyberbullying/>

PETER, I., 2004. History of the World Wide Web. In: THE INTERNET HISTORY PROJECT. *Internet History Resource Centre* [online]. ©2004 [vid. 15. 6. 2014]. Dostupné z: <http://www.nethistory.info/History%20of%20the%20Internet/web.html>

ŘÍČAN, P., 2006. *Cesta životem*. Vyd. 2. Praha: Portál. ISBN 978-807-3671-242.

SEZNAM.CZ, 1996-2014a. Lidé.cz. In: SEZNAM.CZ. *Seznam.cz* [online]. ©1996-2014 [vid. 15. 6. 2014]. Dostupné z: <http://onas.seznam.cz/cz/lide-cz.html>

SEZNAM.CZ, 1996-2014b. Spolužáci.cz. In: SEZNAM.CZ. *Seznam.cz* [online]. ©1996-2014 [vid. 15. 6. 2014]. Dostupné z: <http://onas.seznam.cz/cz/spoluzaci-cz.html>

Social network, 2005-2014. In: *ABZ slovník cizích slov* [online]. ©2005-2014 [vid. 15. 6. 2014]. Dostupné z: <http://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/slovo/social-network-angl>

ŠMAHEL, D., 2003. *Psychologie a internet: děti dospělými, dospělí dětmi*. Praha: Triton. ISBN 80-7254-360-1.

Twitter, 2014. In: *Wikipedia – The Free Encyclopedia* [online]. 11. 6. 2014 [vid. 15. 6. 2014]. Dostupné z: <http://en.wikipedia.org/wiki/Twitter>

VYBÍRAL, Z., 2005. *Psychologie komunikace*. Praha: Portál. ISBN 80-7178-998-4.

What is the difference between synchronous and asynchronous? In: ASK.COM. *Ask.com* [online]. ©2014 [vid. 15. 6. 2014]. Dostupné z: <http://www.ask.com/question/what-is-the-difference-between-synchronous-and-asynchronous>

Z historie sociálních sítí, 2012. *Václav Prokůpek* [online]. 8. 4. 2012 [vid. 17. 6. 2014]. Dostupné z: <http://vaclavprokupek.ano2012.txt.cz/clanky/102529/z-historie-socialnich-siti>

Seznam příloh

Příloha 1 – Dotazník

Příloha 2 – Tabulky s výsledky za jednotlivé ročníky v absolutních četnostech

Příloha 1 – Dotazník

Dobrý den, jmenuji se Renata Richterová a jsem studentkou Fakulty přírodovědně-humanitní a pedagogické Technické univerzity v Liberci. V rámci své bakalářské práce se zabývám rolí Facebooku v trávení volného času dospívajícími. Proto se obracím na Tebe, abys mi svým názorem a pohledem pomohl/a. Vyplnění dotazníku je anonymní a zabere jen několik minut. Všechny údaje v dotazníku obsažené budou použity pouze pro účely méj bakalářské práce. Předem děkuji za tvůj čas.

1. Co je podle tebe Facebook? (*Stručně popiš.*)

2. Máš svůj osobní profil na Facebooku? (*Zatrhni jednu odpověď.*)

☐ ano

☐ ne (*Pokračuj otázkou č. 19.*)

3. Jak dlouho už máš svůj osobní profil na Facebooku? (*Zatrhni jednu odpověď.*)

☐ méně než 6 měsíců

☐ 6-12 měsíců

☐ déle než 12 měsíců

4. Co tě vedlo k tomu založit si svůj osobní profil na Facebooku? (*Stručně popiš.*)

5. Jak často navštěvuješ svůj osobní profil na Facebooku? (*Zatrhni jednu odpověď.*)

☐ denně

☐ skoro každý den

☐ jednou týdně

☐ méně než jednou týdně

6. Jak často aktualizuješ svůj status na Zdi? (*Zatrhni jednu odpověď.*)

☐ denně

☐ skoro každý den

☐ jednou týdně

☐ méně než jednou týdně

7. Čemu se nejčastěji věnuješ na Facebooku? (*Stručně popiš.*)

8. Jaký způsob komunikace, který Facebook nabízí, upřednostňuješ pro kontakt se svými přáteli? (*Seřaď od 1 do 4. 1 = nejčastěji používám. 4 = nejméně používám.*)

_____posílání zpráv

_____chatování

_____komentování příspěvků

_____lajkování příspěvků

9. Lajkuješ příspěvky svých přátel? (*Zařhni jednu odpověď.*)

☐ rozhodně ano

☐ spíše ano

☐ spíše ne

☐ rozhodně ne

10. Komentuješ příspěvky svých přátel? (*Zařhni jednu odpověď.*)

☐ rozhodně ano

☐ spíše ano

☐ spíše ne

☐ rozhodně ne

11. Očekáváš, že tví přátelé budou lajkovat tvoje příspěvky? (*Zařhni jednu odpověď.*)

☐ ano

☐ ne

12. Očekáváš, že tvoji přátelé budou komentovat tvoje příspěvky? (*Zařhni jednu odpověď.*)

☐ ano

☐ ne

13. Jaké informace na svém osobním profilu na Facebooku zpřístupňuješ veřejným uživatelům? (*Stručně popiš.*)

14. Kolik máš v současné době přátel na Facebooku? (*Vypiš číslicemi.*) _____

15. Přidal/a sis někdy do přátel někoho, koho jsi ze svého okolí osobně neznal/a? (*Zatrhni jednu odpověď.*)

☐ ano

☐ ne

16. Šel/šla jsi někdy na osobní schůzku s někým, s kým ses seznámil/a na Facebooku? (*Zatrhni jednu odpověď.*)

☐ ano

☐ ne

17. Setkal/a ses na Facebooku s chováním které se ti nelíbilo? (*Zakroužkuj jednu odpověď.*)

☐ ano

☐ ne (*Pokračuj otázkou č. 19.*)

18. O jaké chování šlo? (*Stručně popiš.*)

19. Kdyby se tě kamarád/ka zeptal/a, jak se chovat bezpečně na Facebooku, co bys mu/jí poradil/a? (*Stručně popiš.*)

20. Jsi (*Zatrhni jednu odpověď.*): ☐ holka ☐ kluk

21. Věk (*Vypiš číslicemi, kolik ti je let.*): ____

22. Ročník (*Vypiš číslicí, v jakém jsi ročníku.*): ____

Příloha 2 – Tabulky s výsledky za jednotlivé ročníky v absolutních četnostech

Co je podle tebe Facebook?

Odpověď	6. ročník		7. ročník		8. ročník		9. ročník	
	CH	D	CH	D	CH	D	CH	D
Sociální síť	21	24	27	33	13	22	19	15
Seznamka	3	7	4	4	6	5	3	8
Jiná odpověď	1	0	0	0	0	0	0	0

Máš svůj osobní profil na Facebooku?

Odpověď	6. ročník		7. ročník		8. ročník		9. ročník	
	CH	D	CH	D	CH	D	CH	D
Ano	23	29	26	36	16	25	20	23
Ne	3	2	5	1	3	2	2	0

Jak dlouho už máš svůj osobní profil na Facebooku?

Odpověď	6. ročník		7. ročník		8. ročník		9. ročník	
	CH	D	CH	D	CH	D	CH	D
Méně než 6 měsíců	4	1	2	0	1	0	3	1
6 – 12 měsíců	5	3	4	1	6	2	2	2
Déle než 12 měsíců	14	25	20	35	9	23	15	20

Co tě vedlo k tomu, založit si profil na Facebooku?

Odpověď	6. ročník		7. ročník		8. ročník		9. ročník	
	CH	D	CH	D	CH	D	CH	D
Rodina, přátelé	19	28	23	35	12	25	15	23
Doplňkové služby (Hry, aplikace)	4	1	3	1	4	0	5	0

Jak často navštěvuješ svůj osobní profil na Facebooku?

Odpověď	6. ročník		7. ročník		8. ročník		9. ročník	
	CH	D	CH	D	CH	D	CH	D
Denně	12	24	8	18	6	11	4	8
Skoro každý den	4	4	7	13	8	10	6	12
Jednou týdně	5	1	7	3	1	2	2	3
Méně než jednou týdně	2	0	4	2	1	2	8	0

Jak často aktualizuješ svůj status na Zdi?

Odpověď	6. ročník		7. ročník		8. ročník		9. ročník	
	CH	D	CH	D	CH	D	CH	D
Denně	0	3	1	2	0	2	0	1
Skoro každý den	2	6	1	4	2	5	1	5
Jednou týdně	4	8	3	7	4	6	2	5
Méně než jednou týdně	17	12	21	23	10	12	17	12

Čemu se nejčastěji věnuješ na Facebooku?

Odpověď	6. ročník		7. ročník		8. ročník		9. ročník	
	CH	D	CH	D	CH	D	CH	D
Chat	12	14	17	24	6	11	13	13
Nové příspěvky přátel	8	14	7	12	6	13	5	10
Hry	3	1	2	0	4	1	2	0

Lajkuješ příspěvky svých přátel?

Odpověď	6. ročník		7. ročník		8. ročník		9. ročník	
	CH	D	CH	D	CH	D	CH	D
Rozhodně ano	6	8	3	9	11	5	10	12
Spíše ano	13	20	19	22	4	15	8	8
Spíše ne	4	1	3	5	1	4	2	3
Rozhodně ne	0	0	1	0	0	1	0	0

Komentuješ příspěvky svých přátel?

Odpověď	6. ročník		7. ročník		8. ročník		9. ročník	
	CH	D	CH	D	CH	D	CH	D
Rozhodně ano	2	5	3	3	1	2	0	2
Spíše ano	11	16	6	25	2	11	9	13
Spíše ne	10	7	14	7	13	12	9	6
Rozhodně ne	0	1	3	1	0	0	2	2

Očekáváš, že tvoji přátelé budou lajkovat tvé příspěvky na Zdi?

Odpověď	6. ročník		7. ročník		8. ročník		9. ročník	
	CH	D	CH	D	CH	D	CH	D
Ano	15	22	14	23	6	13	5	13
Ne	8	7	12	13	10	12	15	10

Očekáváš, že budou tvoji přátelé komentovat tvé příspěvky na Zdi?

Odpověď	6. ročník		7. ročník		8. ročník		9. ročník	
	CH	D	CH	D	CH	D	CH	D
Ano	10	17	15	18	4	16	7	11
Ne	13	12	11	18	12	9	13	12

Jaké informace na svém osobním profilu na Facebooku zpřístupňuješ veřejným uživatelům?

Odpověď	6. ročník		7. ročník		8. ročník		9. ročník	
	CH	D	CH	D	CH	D	CH	D
Fotografie	4	7	3	3	2	5	4	3
Osobní informace	7	8	5	10	6	11	10	12
Vše	14	10	12	15	3	4	4	4
Žádné informace	1	0	3	5	3	2	0	4
Nevím	0	4	1	3	2	3	1	0

Přidal/a sis někdy do přátel někoho, koho jsi ze svého okolí osobně neznal/a?

Odpověď	6. ročník		7. ročník		8. ročník		9. ročník	
	CH	D	CH	D	CH	D	CH	D
Ano	16	20	19	31	6	12	8	15
Ne	7	9	7	5	10	13	12	8

Šel/šla jsi někdy na osobní schůzku s někým, s kým ses seznámil/a na Facebooku?

Odpověď	6. ročník		7. ročník		8. ročník		9. ročník	
	CH	D	CH	D	CH	D	CH	D
Ano	2	1	4	7	5	7	2	2
Ne	21	28	22	29	11	18	18	21

Setkal/a ses na Facebooku s chováním, které se ti nelíbilo?

Odpověď	6. ročník		7. ročník		8. ročník		9. ročník	
	CH	D	CH	D	CH	D	CH	D
Ano	6	22	14	25	8	17	10	10
Ne	17	7	12	11	8	8	10	13

O jaké chování šlo?

Odpověď	6. ročník		7. ročník		8. ročník		9. ročník	
	CH	D	CH	D	CH	D	CH	D
Urážky, ponižování, kyberšikana	5	9	8	11	6	15	8	10
Zveřejnění intimní fotografie	0	4	1	3	0	5	1	2
Donucování k osobní schůzce	1	2	0	5	0	2	1	2
Sexuální obtěžování	0	1	0	4	0	3	0	3

Kdyby se tě kamarád/ka zeptal/a, jak se chovat bezpečně na Facebooku, co bys mu/jí poradil/a?

Odpověď	6. ročník		7. ročník		8. ročník		9. ročník	
	CH	D	CH	D	CH	D	CH	D
Zabezpečit si profil	13	9	8	15	6	10	8	5
Nepřidávat si uživatele, které neznám	12	18	14	15	15	13	14	17
Nezveřejňovat intimní fotografie	1	3	4	7	3	3	2	1